

Pyhäjärven varhaiskasvatuksen TOIMINTASUUNNITELMA 2025-2026

Meidän päiväkotia

Täällä pienet askeleet kulkee joka päivä,
leikin kautta opitaan - ei kiire mihinkään.

Joskus suututtaa ja kiukuttaa, sitten taas naurua hersyvää.

Näin me tunteita yhdessä opetellaan. Jos joskus harmittaa tai itkettää, kasvattajan syli ei ketään hylkää.

Pieni käsi toista tarttuu, yhdessä ilo taas sydämeen karttuu.

Leikki on meille työtä ja taikaa, se rakentaa ystävyyden siltaa vakaata. Nauru raikaa, mielikuvitus lentää, meidän maailmassamme kaikki on mahdollista sentään.

Ja kun Metsämörrin metsä kutsuu, me hiljennymme luonnon syliin utuiseen. Siellä opitaan kuuntelemaan, huomaamaan, että metsäkin on ystävä. Kiitos kun saamme kulkea rinnalla teidän, joka hetki on osa tarinaa yhteistä, meille niin rehellistä, reilua ja tärkeää.

Sisällysluettelo

Johdanto.....	3
Varhaiskasvatuksen toimintamuodot Pyhäjärvellä.....	4
Pyhäjärven varhaiskasvatuksen painopistealueet ja arvot.....	5
Varhaiskasvatussuunnitelman arvoperusta.....	8
Lapsuuden itseisarvo.....	8
Ihmisenä kasvamisen.....	9
Lapsen oikeudet.....	10
Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus.....	12
Perheiden monimuotoisuus.....	13
Terveellinen ja kestävä elämäntapa.....	14
Mitä arvot tarkoittavat varhaiskasvatuksen päivittäisessä toiminnassa?	16
Minun Pyhäjärveni varhaiskasvatuksessa.....	17
Metsämörri-toiminta.....	18
Pyhäjärven varhaiskasvatusta määrittävät säädökset	19
Varhaiskasvatuksen laatu	21
Pedagogisen toiminnan viitekehys ja laaja-alainen osaaminen.....	24
Oppimisen alueet	27
Ilmaisun monet muodot.....	27
Kielten rikas maailma.....	28
Minä ja meidän yhteisömme.....	29
Tutkin ja toimin ympäristössäni.....	31
Kasvan, liikun ja kehityn.....	31
Oppimisympäristöt	33
Kasvattajan rooli leikissä.....	36
Pedagoginen dokumentointi	37
Lapsen ja huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa.....	38
Tunne- ja vuorovaikutustaidot	40
Kiusaamisen ehkäisy.....	42
Varhaiskasvatuksen aloitus- ja vasukeskustelu.....	43
Ryhmän toiminnan suunnittelu ja arviointi	44

Mikä on ryhmävasu?	44
Hoitoaikojen ilmoittaminen	44
Sovitut käytännöt lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa	45
Lapsen tuki varhaiskasvatuksessa	45
Varhaiskasvatuksen arviointi ja kehittäminen	47
Valssi	49
Asiakastyytyväisyys- ja työtyytyväisyyskysely 2025	53
Lasten toiveet kaudelle 2025-2026	54
Työtyytyväisyyskyselyn tulokset	56
Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma	57
Monipuoliset erityistason palvelut Pyhäjärvellä	60
Varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut	60
Varhaiskasvatuksen perheohjaaja, VakaPeo	61
Varhaiskasvatushenkilöstön kokoukset ja koulutukset	63
Suunnittelupäivä	63
Iltapalaveri	63
Turvallisuuskävely ja lähietsintä	64
Viikkopalaveri	65
Tiimipalaveri	65
Opettajan Sak-aika	65
Koulutukset lukuvuonna 2025-2026	66
Hoijakka 10-vuotta synttärit	67
Muut tapahtumat varhaiskasvatuksessa	67
Tulethan tuoksutta	68

Johdanto

Pyhäjärven varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma toimintakaudelle 2025–2026 pohjautuu valtakunnalliseen varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, varhaiskasvatuslakiin sekä Pyhäjärven kaupungin omiin arvoihin ja strategiaan tavoitteisiin. Suunnitelman tarkoituksena on ohjata varhaiskasvatuksen arkea, pedagogista toimintaa sekä kehittämistyötä siten, että se tukee lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia, kasvua, kehitystä ja oppimista.

Tässä toimintasuunnitelmassa kuvataan varhaiskasvatuksen keskeiset periaatteet, tavoitteet ja toimintatavat Pyhäjärvellä. Erityistä huomiota kiinnitetään laadukkaaseen pedagogiikkaan, osallisuuden vahvistamiseen, lapsen yksilöllisen kasvun tukemiseen sekä yhteistyöhön huoltajien ja muiden kasvatuskumppaneiden kanssa.

Toimintasuunnitelma toimii työvälineenä varhaiskasvatuksen ammattilaisille, mutta se on myös tiedonlähde huoltajille, yhteistyökumppaneille ja päättäjille. Tavoitteena on tarjota laadukasta, tasa-arvoista ja lapsen etua edistävää varhaiskasvatusta jokaiselle pyhäjärviselle lapselle.

Varhaiskasvatuksen toimintamuodot Pyhäjärvellä

Päiväkoti Muksuteekki on vuoropäiväkoti. Päiväkodissa toimii kaksi lapsiryhmää, alle 3-vuotiaiden **Mussukat** sekä yli 3-vuotiaiden **Mukerot** ryhmä. Päiväkodissa tarjotaan myös vuorohoitoa tarvitseville esikoululaisille täydentävää varhaiskasvatusta. Vuorohoito on varhaiskasvatuspalvelua, johon ei ole subjektiivista oikeutta. Vuorohoitoa tarjotaan, kun molemmat huoltajat ovat samanaikaisesti työvuorossa. Pyhäjärvellä on linjattu, että huoltajat vahvistavat Muksuteekin päiväkodinjohtajalle työvuorot hoitoaikavarauksia tehdessä. Vuorohoitoa tarjotaan ympärivuorokautisesti, jota järjestetään kaikkina vuorokaudenaikoina ja kaikkina viikonpäivinä.

Päiväkoti Muksuteekissa on hoidossa myös päivähoitoa tarvitsevia lapsia, heille päiväkotitarjoaa varhaiskasvatusta klo 6.30-17.00 välisenä aikana.

Lapsia on päiväkotitarjoaa Muksuteekissa kirjoilla 8/2025 yhteensä: 43

Kasvattajia: 10 sekä varhaiskasvatuksen sosionomi, joka toimii myös varajohtajana, kiertävä varhaiskasvatuksen perheohjaaja, ostopalveluna varhaiskasvatuksen erityisopettaja sekä päiväkodinjohtaja.

Päiväkoti Hoijakka on avoinna maanantaista perjantaihin klo 6.30-17.00 välisenä aikana. Hoijakassa toimii neljä ryhmää sekä eskarilaisten täydentävä varhaiskasvatus

Taaperot: alle 3-vuotiaiden ryhmä

Tirppanat: 3-vuotiaiden ryhmä

Tomerat: 4-vuotiaiden ryhmä

Tenavat: viskarit

Aarnolan eskarit: klo 6.30-8.30 sekä eskaripäivän jälkeen klo 12.30 tai 13.30-17.00 tarjotaan eskarilaisten täydentävää varhaiskasvatusta. Eskarilaiset ovat aamut ennen eskarin alkua Hoijakassa ja iltapäivät Aarnolan kiinteistössä Ollintiellä. Eskarit siirtyvät kävellen kasvattajien kanssa Aarnolan kiinteistöön, johon tulee matkaa vajaa kilometri. Kävelyreitti on turvallinen, johon kuuluu yksi tienylitys.

Lapsia on päiväkotitarjoaa Hoijakassa kirjoilla 8/2025 yhteensä: 86

Kasvattajia: 25, henkilökunnan määrässä mukana alakoulun kaksi työntekijää sekä henkilökohtainen avustajat, ja täydentävän varhaiskasvatuksen työntekijät. Hoijakassa

työskentelee lisäksi varhaiskasvatuksen sosionomi/varajohtaja sekä kiertävä varhaiskasvatuksen perheohjaaja, ostopalveluna Vertikalin kautta varhaiskasvatuksen erityisopettaja sekä päiväkodinjohtaja. Hänen tehtävänsä kuuluu lisäksi varhaiskasvatuksen palveluohjaus ja hallinto.

Salmenportin päiväkodin toiminta yhdistyy 1.8.2025 alkaen Hoijakan alaisuuteen.

Omassa kodissaan työskentelevä perhepäivähoitaja

Perhepäiväkodissa voidaan samanaikaisesti hoitaa enintään neljää lasta mukaan luetuna perhepäivähoitajan omat lapset, jotka eivät ole vielä perusopetuksessa. Lisäksi ryhmässä voi olla yksi esikoululainen osapäiväisessä hoidossa.

Perhepäivähoitajan säännöllinen työaika on keskimäärin 40 tuntia viikossa. Työajan tulee tasoittua ennalta laaditun kolmen viikon tasoittumisjakson aikana. Pyhäjärven varhaiskasvatuksessa on käytössä pankkisopimus, johon perhepäivähoitaja voi siirtää liukumien saldon.

Ryhmäperhepäiväkoti Hiisimuorin Hoiva

Taajaman ulkopuolella noin viiden kilometrin päästä keskustasta Ruotasella toimii ryhmäperhepäiväkoti Hiisimuorin Hoiva. Toimintakauden alussa 2025 Hiisimuorissa on yksi 8-paikkainen ryhmä. Perhepäiväkodissa mitoituksessa yhdellä hoitajalla saa olla laskennallisesti neljä lasta.

Lapsia on ryhmäperhepäiväkoti Hiisimuorin Hoivassa kirjoilla 8/2025 yhteensä: 7

Kasvattajia: 3

Lapsia yhteensä Pyhäjärven varhaiskasvatuksessa:

8/2025: 144

8/2024: 154 lasta

Syntyvyysennuste vuodelle 2026: 20 lasta

[Pyhäjärven varhaiskasvatuksen painopistealueet ja arvot](#)

Toimintakauden 2025–2026 aikana Pyhäjärven varhaiskasvatuksessa keskitymme erityisesti seuraaviin painopistealueisiin, jotka ohjaavat arjen toimintaa kaikissa yksiköissämme:

Toiminnan punainen lanka

Leikki: Leikki on oppimisen ja kehityksen keskiössä. Tuemme lasten leikkiä aktiivisesti ja tarjoamme monipuolisia mahdollisuuksia leikin kautta tapahtuvaan vuorovaikutukseen.

Vuorovaikutus ja aito läsnäolo: Panostamme lämpimään, arvostavaan vuorovaikutukseen ja aikuisten tietoisesti rakentamaan läsnäoloon lapsen arjessa.

Lähiluonto ja ulkopedagogiikka: Hyödynnämme lähiympäristöä oppimisympäristönä ja kehitämme ulkona tapahtuvaa kasvatusta ja opetusta.

Liikunta: Edistämme lasten liikunnallista elämäntapaa arjen toiminnan ja suunnitelmallisen liikkumisen avulla.

Pyhäjärven varhaiskasvatuksen painopistealueet ja kehittämiskohteet

Leikkiympäristöjen kehittäminen lapsilähtöisesti, niin ulkona kuin sisällä – lapset osallistuvat ympäristön suunnitteluun ja saavat vaikuttaa leikkimahdollisuuksiin.

Sosiaalisten ja vuorovaikutustaitojen tukeminen – harjoittelemme toisten huomioon ottamista, ryhmässä toimimista ja tunnetaitoja arjen tilanteissa.

Lasten ja huoltajien osallisuuden vahvistaminen – edistämme perheiden osallistumismahdollisuuksia ja tuomme lasten äänen näkyväksi varhaiskasvatuksen suunnittelussa.

Toimintakauden 2025-2026 arvot Pyhäjärven varhaiskasvatuksessa

1. Turvallisuus
2. Aito läsnäolo
3. Kiireettömyys
4. Monipuolinen oppimisympäristö lapsilähtöisesti
5. Yhdenvertaisuus
6. Lasten osallisuus, luovuus ja huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö.

Pyhäjärven varhaiskasvatuksessa toimintakaudella 2025-2026 painotetaan hyvää arkea ja sensitiivistä vuorovaikutusta, jotka edistävät lasten ja aikuisten hyvinvointia. Hyvä arki muodostuu lämminhenkisestä aidosta yhdessäolosta, koko päivän kattavasta monipuolisesta pedagogisesti suunnitellusta toiminnasta sekä päivittäisestä aktiivisuudesta, rauhoittumisesta sekä ruokailusta. Tärkeitä arvoja ovat turvallisuus, kiireettömyys, lapsilähtöisyys, yhdenvertaisuus, lasten osallisuus ja huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö. Punaisena lankana toimintakautta seuraa leikki, leikin tukeminen, vuorovaikutus ja aikuisen aito läsnäolo, lähiluonto sekä liikunta ja ulkopedagogiikka. Pedagogisena tavoitteena on lapsen kokonaisvaltainen hyvinvointi. Oheinen arvoperusta kirjataan Daisyn ryhmävasuun.

Pyhäjärven varhaiskasvatuksessa käydään säännöllistä arvokeskustelua toimintakauden tiimi-, viikko- peda- sekä iltapalavereissa sekä toimintakauden suunnittelupäivässä siitä, kuinka varhaiskasvatusperusteiden mukaiset arvot ja toimintakaudelle valitut painopistealueet toteutuvat ja näyttäytyvät arkityössä.

Yksittäisen työntekijän arvot näkyvät hänen tavassaan olla vuorovaikutuksessa lasten ja heidän vanhempiensa kanssa. Ne heijastuvat myös työyhteisön keskinäisessä kanssakäymisessä ja työtovereiden välisissä suhteissa. Siksi on tärkeää, että jokainen henkilöstön jäsen miettii oman työnsä arvopohjaa henkilökohtaisella tasolla ja yhdessä työyhteisön kanssa niitä arvoja, joihin Pyhäjärven varhaiskasvatuspalvelut ovat sitoutuneet.

Varhaiskasvatussuunnitelman arvoperusta

Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden arvoperustan yleisperiaatteina ovat lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeus hyvinvointiin, huolenpitoon ja suojeluun, lapsen mielipiteen huomioon ottaminen sekä yhdenvertaisen ja tasa-arvoisen kohtelun vaatimus ja lapsen syrjintäkielto YK:n Lapsen oikeuksien sopimuksen, varhaiskasvatustlain ja YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskevan yleissopimuksen mukaisesti.

Lapsuuden itseisarvo

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on suojella ja edistää lasten oikeutta hyvään ja turvalliseen lapsuuteen. Varhaiskasvatus perustuu käsitykseen lapsuuden itseisarvosta. Jokainen lapsi on ainutlaatuinen ja arvokas juuri sellaisena kuin hän on. Jokaisella lapsella on oikeus tulla kuulluksi, nähdyksi, huomioon otetuksi ja ymmärretyksi omana itsenään sekä yhteisönsä jäsenenä.

Hoijakka - Lapsen kohtaamista aidosti ja arvostavasti

Hoijakassa aikuisen aito läsnäolo on kaiken kasvatustyön perusta. Toimintamme perustuu positiivisen pedagogiikan periaatteisiin, jossa lapsi kohdataan kunnioittavasti, omanlaisena yksilönä. Meillä lapsella on tilaa olla oma itsensä - juuri sellaisena kuin on.

Lapsen osallisuus on kasvatustyömme keskiössä. Lapsi saa vaikuttaa arkeen ja toimintaan omalle ikätasolleen ja kehitysvaiheeseensa sopivalla tavalla. Leikille annetaan aikaa ja tilaa - leikki on lapselle luontaista tapaa oppia ja ilmaista itseään.

Aikuinen on lempeä ja läsnä oleva kasvattaja, joka kuuntelee, katsoo ja huomaa lapsen. Käytämme ystävällistä ja sensitiivistä puhetta, ja kiinnitämme huomiota niin omaan kehonkieleemme kuin lastenkin ilmeisiin ja eleisiin. Tunnistamme ja sanoitamme lapsen tunnetiloja ja vahvistamme lapsen myönteistä minäkuvaa.

Meillä huomataan hyvä lapsessa. Käytämme kielto sanojen sijaan myönteisiä kehotuksia ja rohkaisemme lapsia omassa toiminnassaan. Vältämme "reipas"-sanan käyttöä, ja sen sijaan keskitymme lapsen aitoon kokemukseen, tunteisiin ja toimintaan.

Hoijakassa lapsi saa kasvaa hyväksytyksi, kuulluksi ja nähdyksi - turvallisessa ja kannustavassa ilmapiirissä.

Muksuteekki ja Hiisimuorin Hoiva - Jokainen lapsi ainutlaatuisen arvokas

Muksuteekissä lapset saavat olla oman elämänsä supersankareita. Jokainen hetki vuorohoitomme arjessa on omanlaisensa seikkailu, jossa asetettuun tavoitteeseen voidaan päätyä hyvin erilaisten reittivalintojen kautta, mutta tärkeintä meille on, että jokainen lapsi saa vaikuttaa itse omiin valintoihinsa. Vuorohoidon arki mahdollistaa sen, että voimme heittäytyä seikkailuiden äärelle vuorokauden ajasta riippumatta. Joka päivä luomme lapsille sopivan turvallisen ja lempeän kasvu ympäristön, missä lapsen on hyvä kasvaa, tutkia ja ihmetellä ympäröivää maailmaa.

Ryhmäperhepäivähoito Hiisimuorin Hoivassa pieni lapsiryhmä koko auttaa meitä mahdollistamaan lapsille aidon läsnäolon, tuen ja lämpimän sylin. Pyrimme tarjoamaan kodinomaisen kasvualustan, jossa harjoitellaan erilaisia taitoja lasten tavoitteiden mukaisesti hetki ja askel kerrallaan. Tavoitteena on, että jokainen saa kukoistaa omana ainutlaatuisena kukkana varhaiskasvatuksen moninaisessa kasvuympäristössä.

Muksuteekissä ja Hiisimuorin hoivassa jokainen lapsi on arvokas ja ainutlaatuinen omana itsenään. Joka päivä luomme turvallisen ja positiivisen kasvu ympäristön, jossa lapsen on hyvä olla. Kohtaamme lapset sensitiivisesti ja toimintamme perustuu positiivisen pedagogiikan periaatteisiin. Lasta kuullaan ja kuunnellaan sekä hänelle annetaan mahdollisuus osallistua suunnitteluun ja päätöksentekoon omissa päivittäisissä toiminnoissa. Jokaista lasta tuetaan sekä kannustetaan ja tarjotaan hänelle mahdollisuus oppia ja kehittyä omaan tahtiin oman vuorokausirytminsä mukaisesti.

Muksuteekissä huomioidaan lasten erilaiset hoitoon tuloajat, jonka mukaisesti jokainen kohdataan tarpeiden mukaisesti. Tärkeänä niin vuorohoidossa kuin ryhmäperhepäivähoitossa on luoda lämmin ja turvallinen arki, jossa jokainen lapsi voi ja saa kasvaa ja kehittyä omassa tahdissa.

Ihmisenä kasvaminen

Varhaiskasvatus perustuu elämän, kestävän elämäntavan ja ihmisoikeuksien kunnioittamiseen sekä ihmisarvon loukkaamattomuuteen. Henkilöstö tukee lasten kasvua ihmisyyteen, jota kuvaa pyrkimys totuuteen, hyvyyteen ja kauneuteen sekä oikeudenmukaisuuteen ja rauhaan. Varhaiskasvatuksessa arvostetaan sivistystä, mikä ilmenee tavassa suhtautua itseensä, muihin ihmisiin, ympäristöön ja tietoon sekä tavassa ja tahdissa toimia oikein. Henkilöstö ohjaa lapsia toimimaan arvoperustan mukaisesti sekä keskustelemaan arvoista ja ihanteista. Varhaiskasvatuksessa kiusaamista, rasismia tai väkivaltaa ei hyväksytä missään muodossa eikä keneltäkään.

Hoijakka – Turvallinen lupa tuntea ja oppia yhdessä

Hoijakassa lapsella on lupa tuntea ja näyttää tunteitaan turvallisesti, sensitiivisen ja läsnä olevan aikuisen tuella. Tunnetaitojen harjoittelu on keskeinen osa arkea, ja aikuinen toimii mallina tunteiden sanoittamisessa ja säätelyssä.

Jokaiselle lapselle laaditaan oma varhaiskasvatussuunnitelma (VASU), jossa tunnustetaan lapsen yksilölliset vahvuudet sekä asetetaan lähikehityksen vyöhykkeelle sopivia tavoitteita. VASU ei jää paperille – se elää arjessa ja ohjaa toimintaa lapsen parhaaksi.

Oppiminen tapahtuu vahvuuksien kautta. Uskomme, että jokaisella lapsella on oikeus onnistua ja kokea oppimisen iloa. Kaveritaitojen opettelu ja yhdessä toimiminen ovat tärkeitä oppimisen osa-alueita. Aikuinen toimii rinnalla kulkijana, tukijana ja oppimisen mahdollistajana.

Oppimisympäristöjä muokataan yhdessä lasten kanssa, heidän kiinnostuksen kohteitaan ja tarpeitaan kuunnellen. Tilat ja toiminnot elävät lasten mukana – ympäristö innostaa, tukee ja tarjoaa vaihtoehtoja tutkimiseen, leikkiin ja oppimiseen.

Muksuteekki ja Hiisimuorin Hoiva – Yhdessä oppien – yhdessä tutkien

Arjen pienissä ohikiitävissä hetkissä syntyvät kohdatuksi ja kuulluksi tulemisen kokemukset; vessavuoroa odotellessa, lounaspöydässä tai yhteisellä toimintatuokiolla. Muksutteekissa ja Hiisimuorin hoivassa lapset saavat tuntea, näyttää ja harjoitella tunteita sensitiivisen ja läsnä olevan kasvattajan tuella. Kunnioittavassa yhteisössä opettelemme yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä ohjaamme lapsia lämpimästi ja kunnioittavasti.

Tunne – ja kaveritaitojen harjoittelu kuuluu jokapäiväiseen arkeemme ja niitä harjoitellaan eri tavoilla, kuten lukemisen, loruttelun, leikin tai musiikin kautta.

Jokaiselle lapselle laaditaan oma varhaiskasvatussuunnitelma, jossa lasten huoltajien kanssa käydään keskustelua lapsen vahvuuksista sekä asetetaan lähikehitysvyöhykkeelle sopivia tavoitteita. Asioita opetellaan ja harjoitellaan vahvuuksien kautta. Kasvattajat ovat lapsen rinnalla kulkijoita ja jokainen lapsi saa mennä askeleita oman rohkeuden ja mielenkiinnon mukaan eteenpäin.

Lapsen oikeudet

Lapsella on oikeus ilmaista itseään, mielipiteitään ja ajatuksiaan sekä tulla ymmärretyksi niillä ilmaisun keinoilla, joita hänellä on. Jokaisella lapsella on oikeus hyvään opetukseen, huolenpitoon ja kannustavaan palautteeseen. Lapsella on oikeus leikkiä, oppia leikkien ja iloita oppimastaan sekä rakentaa käsitystä itsestään, identiteetistään ja maailmasta omien lähtökohtiensa mukaisesti. Lapsella on oikeus yhteisöllisyyteen ja ryhmään kuulumiseen. Lapsella on oikeus saada tietoa monipuolisesti, käsitellä tunteita ja ristiriitoja sekä kokeilla ja opetella uusia asioita.

Hoijakka - Leikin rauha ja jokaisen oikeus tulla nähdyksi

Hoijakassa leikki on arvokasta ja siihen suhtaudutaan kunnioituksella. Leikillä on oma aikansa ja rauhansa - leikki saa jatkua siitä, mihin se jäi. Hyödynnämme pienryhmitiloja, käytävää sekä ryhmän tiloja pitkäkestoisessa leikissä. Leikkejä ei tarvitse aina siivota pois esimerkiksi ulkoilun tai ruokailun ajaksi, jos se ei ole välttämätöntä. Tämä tukee lapsen mielikuvitusta, keskittymistä ja jatkuvuuden tunnetta.

Jokainen lapsi tulee Hoijakassa kuulluksi ja nähdyksi. Lapsi saa vaikuttaa omaan arkeensa ja osallistua oman elämänsä päätöksiin ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti. Lapsella on aina oikeus kuulua joukkoon ja olla osa ryhmää - jokainen lapsi on tärkeä ja arvokas juuri sellaisena kuin on.

Kiusaamiseen puututaan välittömästi ja määrätietoisesti. Rakennamme turvallista ilmapiiriä, jossa jokainen voi olla oma itsensä, kokea olevansa turvassa ja oppia kaveritaitoja myönteisessä ilmapiirissä.

Muksuteekki ja Hiisimuorin Hoiva - Osallisuutta ja yhteisöllisyyttä

Muksuteekissä ja Hiisimuorin Hoivassa haluamme turvata lasta kunnioittavan toimintatavan, kehitämme yhdessä lasten kanssa yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja sekä edistämme lasten toimimista erilaisissa vertaisryhmissä. Varmistamme, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua ja vaikuttaa häntä koskeviin asioihin.

Arjessa lapsi saa ilmaista itseään ja ajatuksiaan turvallisessa ympäristössä. Jokainen lapsi otetaan osalliseksi omana itsenään päivän toimintoihin, joissa huomioidaan hänen ikä- ja kehitystasonsa. Positiivinen minäkuva ja terve itsetunto rakentuvat kannustavassa ja hyväksyvässä ympäristössä. Kiusaamista ei hyväksytä ja siihen puututaan.

Muksuteekissä yhteisöllisyys on tärkeä arvo ja usein leikimme koko talon voimin esimerkiksi piilosta, pidämme koko talon musiikkihetkiä tai seikkailemme suurena

joukkona yhdessä lähiympäristöön. Vuorohoidon arjessa olemme paljon tekemisissä yli ryhmärajojen ja meille tärkeätä on, että kaikki pääsevät leikkeihin mukaan ja olemme kaikkien kavereita. Leikille annetaan mahdollisuus aina ja tilamme antavat leikeille hyvät mahdollisuudet.

Hiisimuorin Hoivassa pienen ryhmäkoon avulla koko talon lapset ja kasvattajat ovat tekemisessä toistensa kanssa päivittäin, jonka myötä jokainen saa ja pääsee kasvamaan omaksi yksilöksi omassa tahdissa.

Yhdenvertaisuus, tasa-arvo ja moninaisuus

Varhaiskasvatus edistää suomalaisen yhteiskunnan demokraattisia arvoja, kuten yhdenvertaisuutta, tasa-arvoa ja moninaisuutta. Lapsilla tulee olla mahdollisuus kehittää taitojaan ja tehdä valintoja esimerkiksi sukupuolesta, syntyperästä, kulttuuritautasta tai muista henkilöön liittyvistä syistä riippumatta. Henkilöstön tulee luoda moninaisuutta kunnioittava ilmapiiri. Varhaiskasvatus rakentuu moninaiselle suomalaiselle kulttuuriperinnölle, joka muotoutuu edelleen lasten, heidän huoltajiensa sekä henkilöstön vuorovaikutuksessa.

Hoijakka – Jokainen lapsi on ainutlaatuinen oppija

Hoijakassa jokainen lapsi hyväksytään omana itsenään. Toiminnassa otetaan huomioon erilaiset tavat oppia – lapset ovat yksilöitä, ja oppiminen tapahtuu eri tahtiin ja eri tavoin. Me uskomme, että jokaisella lapsella on vahvuuksia, ja että niistä käsin ponnistetaan kohti uusia oivalluksia.

Aikuiset toimivat aina esimerkkinä lapsille – mallintavat hyviä tapoja, empaattista vuorovaikutusta ja rakentavaa yhdessä toimimista. Vuorovaikutuksessa huomioimme lapsen ikä- ja kehitystason, ja kohtaamme lapsen sensitiivisesti ja arvostavasti. Lapsen tapa olla ja toimia saa näkyä ja kuulua.

Jokainen lapsi on arvokas yksilö, ja hänen äänensä, tarpeensa ja tunteensa ovat tärkeitä. Me Hoijakassa rakennamme yhdessä ympäristön, jossa on turvallista kasvaa, leikkiä, oppia ja olla oma itsensä – omassa tahdissaan ja omana itsenään.

Muksuteekki ja Hiisimuorin Hoiva – Lapsi on arvostettu ja tärkeä

Jokainen lapsi saa olla oma itsensä Muksuteekin ja Hiisimuorin Hoivan arjessa. Päivittäin arjessa huomioidaan lasten erilaiset tavat oppia. Tarjoamme mahdollisuuden harjoitella taitoja omaan tahtiin turvallisessa sekä kannustavassa ympäristössä, jossa kasvattajat ovat rinnalla kulkijoita ja auttavat jokaista lasta löytämään oman elämänsä seikkailuun johtavat askelmerkit. Luomme moninaisuutta ja tasa-arvoa kunnioittavan ilmapiirin, jossa jokainen on tärkeä ja arvokas.

Positiivinen, iloinen ja huumorilla rakennettu ilmapiiri vahvistavat Muksuteekissä ja Hiisimuorissa me-henkeä, jossa jokaiselle lapsella luodaan ja mahdollistetaan osallistua yhteiseen päätöksentekoon. Haluamme turvata kiireettömän arjen, jossa jokaisen lapsen tarpeisiin vastataan. Otamme syliin ja kuuntelemme. Annamme lapsen ajatuksille aikaa.

Perheiden monimuotoisuus

Ammatillinen, avoin ja kunnioittava suhtautuminen monimuotoisiin perheisiin sekä perheiden erilaisiin kieliin, kulttuureihin, katsomuksiin, uskontoihin, perinteisiin ja kasvatuskäytäntöihin luo edellytyksiä hyvälle kasvatustyöntehtävälle. Lasten perheidentiteettiä ja perhesuhteita tuetaan niin, että jokainen lapsi voi kokea oman perheensä arvokkaaksi.

Hoijakka – Yhteisöllisyyttä, kulttuurista ymmärrystä ja kunnioitusta

Pyhäjärven varhaiskasvatuksessa kunnioitamme kaikkia perheitä ja erilaisia kulttuureja. Uskomme, että jokainen lapsi tuo mukanaan arvokasta tietoa, kokemuksia ja kulttuuriperintöä, jotka rikastuttavat koko yhteisöämme. Teemme tiivistä yhteistyötä perheiden kanssa ja tarvittaessa käytämme tulkkia varhaiskasvatussuunnitelmakeskusteluissa sekä moniammatillisissa palaverissa, jotta yhteinen ymmärrys syntyy ja yhteistyö on sujuvaa.

Varhaiskasvatussuunnitelmissa sovimme yhdessä perheiden kanssa arjen sujuvuutta tukevista käytännöistä. Arvostamme avointa vuorovaikutusta ja jaettua vastuuta lapsen kasvun tukemisessa.

Tutustumme lapsen kotikieleen, kulttuuriin ja perhetaustaan leikin ja arjen tilanteiden kautta. Näin pystymme huomioimaan lapsen taustan osana päivittäistä toimintaa sekä tukemaan lapsen identiteettiä ja osallisuuden kokemusta. Esimerkiksi olemme matkustaneet yhdessä lentokoneleikissä Amerikkaan ja pitäneet kansainvälistä jäätelökioskia, jossa jokaisen lapsen kulttuuristausta sai tilaa ja näkyvyyttä.

Muksuteekki ja Hiisimuorin Hoiva – Moninaisuus on voimavara ja rikkaus

Tämän päivän lapset elävät maailmassa, jossa eri kielten, kulttuurien ja katsomusten moninaisuus on arkipäivää. Muksuteekissä ja Hiisimuorin Hoivassa huomioimme perheitä yksilöllisesti ja tasa-arvoisesti. Jokainen perhe tuo mukanaan arvokasta tietoa, taitoja ja kokemusta yhteisöömme. Teemme perheiden kanssa avointa yhteistyötä ja sovimme varhaiskasvatussuunnitelmien teon yhteydessä arjen sujuvuutta tukevista käytänteistä.

Tuemme jokaista lasta oman kieli-, kulttuuri- ja katsomusidentiteetin rakentamisessa. Haluamme tukea jokaisen lapsen perhesuhteita niin, että jokainen lapsi voi kokea oman perheensä arvokkaaksi. Tutkimme yhdessä lasten kanssa perheiden erilaisia kieliä, kulttuureja ja katsomuksia ja teemme yhteistyötä huoltajien kanssa, jotta voimme tuoda moninaisuutta näkyväksi. Esimerkiksi voimme tutustua perheiden erilaisiin katsomuksiin vuodenvuorokiertoon kuuluvien juhlien avulla. Lasten kanssa kielten moninaisuuden tutustutaan esimerkiksi pohtien, miten toisella kielellä kiitetään tai tervehditään. Varhaiskasvatuksen arkemme on osa monimuotoista ja kulttuurisesti muuntuvaa yhteiskuntaa, jossa kulttuurinen moninaisuus on voimavara ja rikkaus.

Terveellinen ja kestävä elämäntapa

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on ohjata lapsia terveyttä ja hyvinvointia edistäviin elämäntapoihin. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia kehittää tunnetaitojaan ja esteettistä ajatteluaan. Varhaiskasvatuksessa tunnistetaan ja noudatetaan kestävä elämäntavan periaatteita niin, että sosiaalinen, kulttuurinen, taloudellinen ja ekologinen ulottuvuus huomioidaan. Varhaiskasvatus luo perustaa ekososiaaliselle sivistykselle niin, että ihminen ymmärtää ekologisen kestävyuden olevan edellytys sosiaaliselle kestävyydelle ja ihmisoikeuksien toteutumiselle.

Hoijakka - Hyvinvointia, arjen taitoja ja kestävä kasvua

Hoijakassa arki on täynnä oppimisen mahdollisuuksia. Opettelemme maistelemaan uusia makuja rohkeasti ja tutustumme erilaisiin ruokiin kiireettömässä ruokailuhetkessä. Kauniit pöytätavat ja yhdessä syöminen ilo ovat osa päivittäistä toimintaamme. Käytämme annoskuvia tukena ruokailutilanteissa, ja viskarit harjoittelevat ottamaan ruokaa itse - omien taitojensa mukaan.

Opettelemme rauhoittumaan ja lepäämään päivän aikana - lepoaika on tärkeä osa lapsen hyvinvointia. Liikomme paljon ja monipuolisesti, hyödyntäen erilaisia maastoja ja luonnon tarjoamia oppimisympäristöjä. Ulkoilemme säällä kuin säällä, varustautuen kelin mukaan ja nauttien vuodenaajoista.

Kestävä elämäntapa näkyy arjessamme pienissä teoissa: opetellaan olemaan säästäviä materiaalien ja tarvikkeiden käytössä ja lajitellaan jätteet mahdollisuuksien mukaan. Luontoa kunnioittava ajattelu ja ekologinen arki kasvavat osaksi lapsen maailmankuvaa yhdessä tekemisen ja kokemisen kautta.

Muksuteekki ja Hiisimuorin Hoiva - Hyvinvoinnin askeleilla kohti kestävää elämäntapaa

Muksuteekissä ja Hiisimuorin Hoivassa kannustamme lapsia terveelliseen ja kestäväan elämäntapaan. Ruokakasvatuksessa opettelemme kauniita pöytätapoja ja luomme ruokailuihin kiireettömän hetken, jossa jokainen voi rohkeasti kokeilla, haistella ja maistella uusia makuja oman rohkeutensa mukaisesti.

Hoitopäivien aikana jokainen lapsi saa oman aikataulunsa mukaisesti mahdollisuuden lepo hetkeen. Lepohetki tarkoittaa hetkeä, jolloin pysähdymme tasaamaan leposykettä ja annamme kehollemme hetken aikaa hengähtää päivän touhuista. Tarjoamme lapsille päivittäin mahdollisuuden liikuntaan ja liikkumiseen iloon. Hyödynnämme erilaisia oppimisympäristöjä, kuten metsä ja lähialueiden liikuntapaikat. Tutkimme liikkuessamme vuoden aikojen vaihtumista ja opettelemme varustautumaan erilaisiin sää olosuhteisiin. Kaikessa varhaiskasvatuksen toiminnassa huomioimme ekologisesti, sosiaalisesti, kulttuurisesti ja taloudellisesti kestävan elämäntavan.

Mitä arvot tarkoittavat varhaiskasvatuksen päivittäisessä toiminnassa?

Turvallisuus, kiireettömyys ja aito läsnäolo:

- Lapselle aikaa ja syliä
- Joustavuus ja tilannetaju
- Pienryhmät
- Kuunnellaan lasta
- Leikitään lapsen tasolla, lattialla
- Katsekontakti ja sanaton viestintä
- Äänensävy, sensitiivisyys, empaattisuus
- Kaikilla yhteiset säännöt
- Turvallinen toimintaympäristö
- Kuvatuki, viittomat,
-

Monipuolinen oppimisympäristö lapsilähtöisesti:

- Yhdessä tekeminen
- Lasten osallisuus
- Innostavat ja monipuoliset vaihtoehdot itsensä toteuttamiseen ja ympäristön tutkimiseen
- Toiminnan dokumentointi
- Vaihdeltaan leikkipaikkoja
- Leikin jatkuvuus
- Retket, metsä, rannat, leikkikentät
- Huomioidaan tasa-arvoisuus oppimisympäristöissä
- Lapselle tutut aikuiset

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö:

- Päivittäiset kuulumiset tuonti ja hakutilanteissa
- Avoimuus, rehellisyys, luottamus
- Uskaletaan puhua vaikeistakin asioista avoimesti
- Kuunnellaan huoltajien toiveita
- Tuetaan vanhemmuutta
- Yhteistyö molempien vanhempien kanssa tasapuolisesti

Yhdenvertaisuus:

- Kaikilla samat mahdollisuudet osallisuuteen
- Huomioidaan lapsi yksilönä
- Vaihtoehtoisen toiminnan tarjoaminen
- Kommunikaatiomenetelmät tukemassa yhdenvertaisuutta
- Kaikilla samat säännöt
- Tasalaatuinen hoito kaikille lapsille
- Huomioidaan erilaiset perheet ja niiden taustat
- Huomioidaan eri uskonnot, kulttuuri ja kieli
- Herkkyys jos perheessä muutoksia

Minun Pyhäjärveni varhaiskasvatuksessa

Osa omaa yhteisöä ja ympäristöä

Varhaiskasvatuksessa tutustumme lasten kanssa omaan lähiympäristöömme - niin luontoon kuin rakennettuun ympäristöön. Retkeilemme mahdollisuuksien mukaan paikkoihin, jotka tukevat lasten kiinnostuksen kohteita ja oppimista. Vieraillemme esimerkiksi leikkipuistoissa, näkö- ja lintutorneilla, Honkavuorella, Korhosenniemessä, museoissa, kirkkorakennuksissa, VPK:n teatterissa, kirjastossa, jäähallilla sekä ikäihmisten palvelukodeissa. Toisinaan suuntaamme paikkoihin, jotka nousevat esiin lasten leikeistä ja keskusteluista - esimerkiksi kauppaan, paloasemalle, pankkiin tai vanhojen autojen näyttelyyn.

Osallistumme aktiivisesti Pyhäjärven varhaiskasvatuksen Taikateatteri-tiimin järjestämiin esityksiin ja käymme mahdollisuuksien mukaan konserteissa sekä muissa tapahtumissa lähialueen alakoululla. Teemme monipuolista yhteistyötä paikallisten toimijoiden kanssa: mukana ovat muun muassa seurakunta, kirjasto, musiikkiopisto, VPK, poliisi, Martat, MTK ja erilaiset järjestöt sekä kulttuuritoimijat.

Arvostamme lasten omaa taiteellista ilmaisua. Lasten taideteoksia asetetaan esille, ja järjestämme taidenäyttelyitä, joissa heidän luovuutensa ja oma äänensä pääsevät näkyville ja kuuluville.

Keskustelemme yhdessä siitä, mitä Pyhäjärvi kotikuntana merkitsee. Tutkimme myös paikallista murretta ja sen kuuluvuutta omassa puheessamme - osana lapsen kielellistä identiteettiä.

Hyödynnämme aktiivisesti paikallista luontoa kaikkina vuodenaikoina. Havainnoimme ympäristöä, tutustumme marjastukseen, metsästykseen ja lintujen tarkkailuun. Pyhäjärven asema mansikka- ja vadelmapitäjänä tarjoaa innostavia tarttumapintoja lasten kanssa työskentelyyn ja ympäristön ymmärtämiseen.

Toimintamme tukena toimii **Pyhäjärven kulttuurikasvatussuunnitelma**, joka linjaa lasten ja nuorten kulttuurikasvatuksen periaatteet kunnassa. Suunnitelma ohjaa myös varhaiskasvatuksen kulttuurikasvatusta tarjoamalla rakenteen ja vuosittaiset sisällöt kulttuuristen kokemusten, taidekasvatuksen ja paikallisidentiteetin vahvistamiseksi. Sen avulla varmistamme, että jokaisella lapsella on mahdollisuus osallistua laadukkaaseen kulttuuritoimintaan ja tutustua oman

kotikuntansa kulttuuriperintöön, taiteeseen ja tarinoihin jo varhaislapsuudesta lähtien.

Metsämörri-toiminta

Metsämörri-toimintaa toteutetaan viikoittain jokaisessa yksikössä. Toiminnan tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta, lisätä tietoa luonnosta ja luonnossa toimimisesta sekä innostaa lapsia leikkimään ja liikkumaan ulkona ympäri vuoden.

Toiminta-ajatus:

Metsämörrien kanssa opitaan kunnioittamaan luontoa ja saadaa tietoa jokaisen oikeuksista luonnossa. Retkillä tutustutaan kasveihin ja eläimiin, harjoitellaan kehonhallintaa sekä opetellaan huolehtimaan omista varusteista. Metsässä leikitään, liikutaan ja viihdytään - säästä riippumatta.

Toiminnan tavoitteet:

- Ulkoilla ja toimia luonnossa vuoden ympäri, kaikenlaisissa sääolosuhteissa
- Leikkiä, liikkua ja nauttia luonnosta
- Saada kokemuksia luonnossa olemisesta ja toimimisesta
- Oppia tuntemaan kasveja, eläimiä ja luonnon ilmiöitä
- Harjoitella luonnon suojelemista ja kestävän kehityksen periaatteita

Käytännön esimerkkejä toiminnasta:

- **Tutkimusleikit:** suurennuslasien ja purkkien avulla tutkitaan ötököitä, lehtiä, kiviä ja muita luonnon aarteita
- **Tarinat ja sadut:** Metsämörrien tarinat ja mielikuvitusleikit johdattavat lapset luonnon maailmaan
- **Eväsretket:** metsässä nautitaan omia eväitä ja harjoitellaan retkietikettiä
- **Luonnon materiaalien hyödyntäminen:** rakennetaan majoja, tehdään taidetta ja leikitään käpyjen, oksien ja kivien kanssa
- **Ympäristökasvatus:** opetellaan jokamiehenoikeuksia ja sitä, miten luonnossa toimitaan vastuullisesti

Pyhäjärven varhaiskasvatusta määrittävät säädökset

Pyhäjärven varhaiskasvatuksen toimintaa ohjaavat valtakunnalliset säädökset ja paikalliset asiakirjat:

- **Varhaiskasvatuslaki**
- **Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet**
- **Varhaiskasvatuksen laatutekijät (Karvi)**

Lisäksi toiminnan perustana ovat seuraavat paikalliset suunnitelmat:

- **Pyhäjärven varhaiskasvatussuunnitelma**
Antaa toiminnalle pedagogiset suuntaviivat ja tavoitteet: *Mitä teemme ja miksi toimimme näin.*
- **Yksikön toimintasuunnitelma**
Määrittelee, *miten toimimme*, jotta tavoitteet toteutuvat käytännössä.
- **Ryhmän pedagoginen suunnitelma**
Laaditaan lasten ikä- ja kehitystason mukaisesti tukemaan ryhmän arjen suunnittelua.
- **Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma**
Yksilöllinen suunnitelma, joka pohjautuu lapsen vahvuuksiin, tarpeisiin ja huoltajien kanssa tehtävään yhteistyöhön.

Toimintasuunnitelma

Jokainen varhaiskasvatusyksikkö laatii vuosittain oman toimintasuunnitelmansa, joka perustuu Pyhäjärven varhaiskasvatussuunnitelmaan. Toimintasuunnitelma kuvaa yksikön pedagogiset periaatteet ja kehittämisen kohteet kuluvalle toimintakaudella.

Toimintasuunnitelma pohjautuu kunnallisista ja valtakunnallisista strategioista nouseviin tavoitteisiin. Siihen kirjataan konkreettiset toimenpiteet, joiden avulla tavoitteet saavutetaan. Ryhmät tekevät lisäksi omat käytännön suunnitelmansa, joissa otetaan huomioon lasten ikä ja kehitystaso.

Toimintasuunnitelmaan sisältyvät mm.

- **kauden painopistealueet**
- **vuoden teema**
- **kehittämiskohteet**

Lisäksi jokaisessa tiimissä laaditaan:

- tiimisopimus
- lapsen varhaiskasvatussuunnitelmat
- ryhmäkohtainen toimintasuunnitelma

Toimintavuoden päätteeksi laaditaan **varhaiskasvatuksen yhteinen toimintakertomus**.

Pyhäjärven varhaiskasvatuksen toimintasuunnitelma 2025-2026

Vuoden 2025-2026 toimintasuunnitelma on laadittu yhteistyössä koko varhaiskasvatuksen henkilöstön kanssa. Toiminnan arviointi on ollut jatkuvaa koko toimintakauden ajan. Lapsille ja huoltajille on järjestetty palautekyselyt, ja huoltajat ovat voineet antaa näkemyksiään tulevasta kaudesta myös suullisesti.

Toimintasuunnitelman teemoja ja tavoitteita on käsitelty henkilöstön kanssa:

- talon palavereissa
- pedafoorumeissa
- tiimipalavereissa
- varhaiskasvatuksen iltapalavereissa

Kunnan missio ohjaa myös varhaiskasvatusta

Pyhäjärven kunnan missio *"Pyhäjärvi tarjoaa asukkailleen laadukkaat peruspalvelut sekä viihtyisän ja turvallisen ympäristön"* ohjaa myös varhaiskasvatusyksiköiden toimintaa.

Tavoitteemme on, että varhaiskasvatuksen **sensitiivinen aikuinen** osaa tiedolla, taidolla ja kokemuksella tukea lasta ja luoda turvallisen ja hyvän olon varhaiskasvatuksessa. Haluamme tarjota **laadukasta varhaiskasvatusta**, joka vastaa lasten kehityshaasteisiin ja yksilöllisiin tarpeisiin.

Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö on meille keskeinen osa toimintaa. Yhteistyön tavoitteena on huoltajien ja henkilöstön **yhteinen sitoutuminen** lasten terveen ja turvallisen kasvun, kehityksen ja oppimisen edistämiseen.

Varhaiskasvatuksen tehtävä

Varhaiskasvatuspalvelujen tehtävänä on tarjota perheille **laadukkaat ja lapsen tarpeista lähtevät palvelut**, joissa kasvu- ja oppimisympäristö tukee lapsen kokonaisvaltaista hyvinvointia.

Varhaiskasvatuksen henkilöstö tukee lapsen kasvua ja kehitystä yhdessä huoltajien kanssa - **vanhemmuutta kunnioittaen ja vahvistaen**.

Varhaiskasvatuksen laatu

Varhaiskasvatuslaki 3§ määrittelee varhaiskasvatukselle **kymmenen** tavoitetta. Pyhäjärvellä nämä tavoitteet toteutuvat seuraavasti

- **Edistää jokaisen lapsen iän ja kehityksen mukaista kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, terveyttä ja hyvinvointia**
 - * vastataan lapsen tunteisiin ja tarpeisiin ikätasoisesti
 - * ollaan lasten tasolla
 - * luodaan kiireettömiä tilanteita
 - * porrastetaan toimintaa pienryhmäpedagogiikka hyödyntäen
 - * tartutaan lasten aloitteisiin mm. järjestämällä lastenkokouksia, toteuttamalla toiveleikkejä ja askarteluja ja ennen kaikkea kuunnellaan lasta ja lapsen tarpeita varhaiskasvatuspäivän aikana
 - * suunnitellaan ja järjestetään oppimisympäristö, joka houkuttelee, haastaa ja kannustaa lasta tekemään ja kokeilemaan
 - * ruokailutilanteet ovat ohjattuja ja aikuisen valvomia. Annamme lapsille positiivisia kokemuksia. Varhaiskasvatuksen ruokailusuositusten mukaan henkilöstö ruokailee yhdessä lasten kanssa ja toimii itse esimerkkinä lapsille. Lasten tulee itse saada annostella ruokansa taitojensa mukaan. Lapsia kannustetaan ja annetaan heille myönteistä palautetta pienistäkin asioista ja heidän nälän- ja kylläisyyden tunteitaan kunnioitetaan. Ruokaa ei käytetä palkintona tai rangaistuksena eikä toisaalta syömisestä tai syö-mättömyydestä palkita lasta.

- **Tukea lapsen oppimisen edellytyksiä ja edistää elinikäistä oppimista ja koulutuksellisen tasa-arvon toteuttamista**
 - * ollaan aidosti läsnä lasten leikeissä
 - * luodaan lapsilähtöisiä, monipuolisia projekteja hyödyntäen teemoja, esimerkiksi sirkus, avaruus, mistä ruoka tulee ja eri kulttuurit
 - * havainnoidaan lapsia ja tuetaan lapsen kehitystasoa yksilöllisesti
- **Toteuttaa lapsen leikkiin, liikkumiseen, taiteisiin ja kulttuuriperintöön perustuvaa monipuolista pedagogista toimintaa ja mahdollistaa myönteiset oppimiskokemukset**
 - * integroidaan lasten mielenkiinnon kohteisiin leikkimistä, liikkumista, taiteita, musiikkia, matematiikka, kädentaitoja, kirjallisuutta yms.
 - * toteutetaan toimintaa pienryhmissä
- **Varmistaa kehittävä, oppimista edistävä, terveellinen ja turvallinen varhaiskasvatusympäristö**
 - * huolehditaan toimitilojen ja -välineiden asianmukaisuudesta
 - * ollaan lasta varten - aito aikuisen läsnäolo
 - * luodaan keskusteleva ilmapiiri, jossa lapsen aloitteisiin tartutaan
 - * pienet ryhmät luovat turvallisuutta
 - * kaikki tunteet ovat sallittua; ohjataan tunteiden ilmaisua ja tuetaan tunteiden säätelyä sanoittamalla tunteita ja keskustelemalla. Kaikille viskari- sekä eskari-ikäisille tunnetaito tuokiot toteutuvat säännöllisesti.
- **Turvataan lasta kunnioittava toimintatapa ja mahdollisimman pysyvät vuorovaikutussuhteet lasten ja varhaiskasvatushenkilöstön välillä**
 - * kuunnellaan lasta ja huomioidaan lasten kysymykset
 - * ihmetellään asioita yhdessä
 - * aikuisen jatkuva läsnäolo
 - * yksilöllisyyden huomioiminen
 - * ryhmissä nimetyt aikuiset

- * annetaan kaikille lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, edistetään yhdenvertaisuutta ja sukupuolten tasa-arvoa sekä annetaan valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä sekä kunkin kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa;
 - * huomioidaan lasten kiinnostusten kohteet
 - * tarjotaan leikkejä tasapuolisesti; ei jaotella leikkejä tyttöjen ja poikien leikkeihin
 - * luodaan keskusteleva, toisia kunnioittava, kannustava ja rohkaiseva ilmapiiri
- **Tunnistetaan lapsen yksilöllinen tuen tarve ja järjestää tarkoituksenmukaista tukea varhaiskasvatuksessa tarpeen ilmettyä tarvittaessa monialaisessa yhteistyössä**
- * järjestetään lasten tuumaustaukoja
 - * havainnoidaan ja dokumentoidaan toimintaa
 - * hyödynnetään kuvien käyttöä toiminnan jäsentämisessä
 - * lasten vasut ja ryhmävasut pedagogisen toiminnan suunnittelun, arvioinnin ja kehittämisen pohjana
 - * tarjotaan yleistä tukea kaikille lapsille
 - * varhaiserityisopettajan konsultaatio ja tuki
- **Kehitetään lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistetään lapsen toimimista vertaisryhmässä sekä ohjataan eettisesti vastuulliseen ja kestävään toimintaan, toisten ihmisten kunnioittamiseen ja yhteiskunnan jäsenyyteen**
- * aikuisen osallisuus lasten leikeissä
 - * läsnäololla tuetaan lasten ristiriitojen selvittämistä
 - * harjoitellaan oman vuoron odottamista
 - * jos ei lapsi osaa valita leikkiä, ohjataan häntä esimerkiksi leikkitaulun luokse
 - * tuetaan lasta hakeutumaan leikkitilanteisiin
 - * keskustellaan kulutustottumuksista yms., esim. otat sen verran ruokaa, kun jaksat syödä - pieni ja iso annos mallikortit
 - * opetellaan arjen taitoja

- **Varmistaa lapsen mahdollisuus osallistua ja saada vaikuttaa itseään koskeviin asioihin**
 - * annetaan lapsille mahdollisuus vaikuttaa omiin valintoihin
 - * huomioidaan, että kukaan ei jää yksin.
- **Toimitaan yhdessä lapsen sekä lapsen huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä**
 - * päivittäiset kuulumiset tuonti ja hakutilanteissa, käytössä päivän aikana täytetty päivän kuulumiset lomake
 - * avoimuus, rehellisyys ja luottamus
 - * uskalletaan puhua vaikeistakin asioista, tuodaan asiat rakentavasti huoltajan tietoon

Pedagogisen toiminnan viitekehys ja laaja-alainen osaaminen

osaamista. Pedagoginen toiminta toteutuu lasten ja henkilöstön välisessä vuorovaikutuksessa ja yhteisessä toiminnassa. Lasten omaehtoinen, henkilöstön ja lasten yhdessä ideoima sekä henkilöstön johdolla suunniteltu toiminta täydentävät toisiaan. Varhaiskasvatuksen kokonaisvaltaisuus toteutuu kokopäiväpedagogiikkana, jossa kaikki päivän tilanteet ovat tärkeitä ja mahdollistavat lapsen kasvun ja oppimisen. Henkilöstöllä tulee olla herkkyyttä tunnistaa arjen tilanteista mahdollisuudet oppimiseen. Ohjaamme lapsia, keskustelemme heidän kanssaan ja kannustamme heitä oman ajattelun kehittämisessä. Meillä on kykyä heittäytyä mukaan tilanteisiin ja omalla esimerkillä kannustaa myös lapsia luovuuteen ja itseilmaisuun. Pienryhmissä toimiminen on meillä keskeinen työtapana. Ryhmät muodostetaan pedagogisin perustein joustavasti vastaamaan lapsen ja lapsiryhmän tarpeita. Se tukee myös koko tiimin osallisuutta ja kaikkien tiimin jäsenten vahvuuksien hyödyntämistä. Kehitämme toimintakulttuuria inklusion periaatteiden mukaisesti. Jokaisella lapsella on oikeus kuulua ryhmään, osallistua yhteiseen toimintaan sekä kasvaa omaan potentiaaliinsa vahvuuksien ja myönteisten oppimiskokemusten avulla yhdessä vertaistensa kanssa.

Laaja-alainen osaaminen muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Osaaminen tarkoittaa myös kykyä käyttää tietoja ja taitoja sekä toimia tilanteen edellyttämällä tavalla. Tietojen ja taitojen käyttämiseen vaikuttavat lasten omaksumat arvot ja asenteet sekä tahto toimia. Laaja-alaisen osaamisen kehittyminen edistää lasten kasvua yksilöinä ja yhteisönsä jäseninä. Laadukas pedagoginen toiminta vahvistaa lasten laaja-alaista osaamista. Laaja-alaisen osaamisen kehittymiseen vaikuttaa se, miten varhaiskasvatuksessa toimitaan, miten eri oppimisympäristöjä käytetään sekä miten lasten hyvinvointia ja oppimista tuetaan. Oppimisen alueiden tehtävänä on edistää lasten laaja-alaista osaamista.

- Varhaiskasvatusyksikössämme lasten laaja-alaisen osaamisen eri osa-alueita ja oppimisen alueita vahvistetaan hyödyntämällä ryhmissä projekti- ja teematyöskentelyä
- Henkilökunta tuntee laaja-alaisen osaamisen osa-alueet, sekä oppimisen alueet ja huolehtii niiden toteutumisesta päivittäisessä pedagogisessa toiminnassa.

- Varhaiskasvatyksikössämme henkilöstö havainnoi ja osallistuu lasten leikkiin, jolloin saamme tietoa lasten keskinäisestä vuorovaikutuksesta, heidän kiinnostuksen kohteistaan ja elementtejä ryhmän varhaiskasvatuksellisiin sisältöihin.
- Toimintamme vastaa laaja-alaisen osaamisen tavoitteita sisältäen monipuolisesti kaikki oppimisen eri osa-alueet.

Kuvio 2. Laaja-alainen osaaminen varhaiskasvatuksessa (Opetushallitus)

Oppimisen alueet

Ilmaisun monet muodot

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tavoitteellisesti tukea lasten musiikillisen, kuvallisen sekä sanallisen ja kehollisen ilmaisun kehittymistä sekä tutustuttaa heitä eri taiteen- aloihin ja kulttuuriperintöön. Varhaiskasvatuksen musiikillisen ilmaisun tavoitteena on tuottaa lapsille musiikillisia kokemuksia sekä vahvistaa lasten kiinnostusta ja suhdetta musiikkiin. Kuvallisen ilmaisun tavoitteena on kehittää lasten suhdetta kuvataiteeseen, muuhun visuaaliseen kulttuuriin ja kulttuuriperintöön. Sanallisen ja kehollisen ilmaisun tavoitteena on, että harjoitukset ja leikit tarjoavat lapsille mahdollisuuden monipuoliseen kielelliseen ja keholliseen kokemukseen, ilmaisuun ja viestintään

- Pyhäjärven kaupungin kulttuurikasvatussuunnitelma osana toiminnan suunnittelua
- Varhaiskasvatuksen oman Taikateatterin esitykset, noin 5xvuodessa
- Jokilaakson musiikkiopiston maksuton päiväkotikoulu Muskari joka toinen viikko
- Satuhieronta
- Kehollinen ja suullinen ilmaisu, draamakasvatus, eri taidemuotojen yhdistely ja eheyttäminen, lasten esitykset
- Musiikki: sisällytetään varhaiskasvatuspäivän aikana moniin kohtiin, musiikin kuuntelu, laulaminen, soittimiin tutustuminen, soittaminen ja tanssi
- Sadutus ja videointi
- Satutunnit
- Askartelutarvikkeet lasten saatavilla
- Huomioidaan lasten laulutoiveet ja tehdään uusia lauluja, soittimien valmistus, vapaa musisointi

- Kuvallinen ilmaisu: elämyksellisyys, monipuolisesti erilaisiin työvälineisiin ja materiaaleihin tutustuminen, valokuvaus, videokuvaus.
- Kuvallinen ilmaisu mukana kaikissa oppimisen alueissa ja yhdistyen projektista nouseviin aiheisiin
- Kevään taidenäyttely lasten töistä esimerkiksi kevätjuhlan yhteydessä

Kielten rikas maailma

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on vahvistaa lasten kielellisten taitojen ja valmiuksien sekä kielellisten identiteettien kehittymistä. Varhaiskasvatuksessa vahvistetaan lasten uteliaisuutta ja kiinnostusta kieliin, teksteihin ja kulttuureihin. Kielen kehityksen tukeminen kytkeytyy lapsen monilukutaidon kehittymiseen. Lisäksi se on yhteydessä muun muassa lasten kulttuuriseen osaamiseen ja vuorovaikutukseen liittyvään laaja-alaiseen osaamiseen. Kehittyvät kielelliset taidot avaavat lapsille uusia vaikuttamisen keinoja, mahdollisuuksia osallisuuteen ja aktiiviseen toimijuuteen.

- Kili-kerho

- S2-ohjaus mm. kuvatuon avulla

-kuvatuki ja kuvakaulanauhat laajasti käytössä. Kuvat kielen tukena, erilaisten siirtymien, tuokioiden ja leikkien kuvittaminen otetaan käyttöön kaikissa varhaiskasvatuksen ikäryhmissä. Ohjeiden pilkkominen ja päivästruktuurin kuvittaminen tukemaan lapsen oppimista niin päivähoidossa kuin vuorohoidossa

-monilukutaidon kehittäminen erilaisten sovellusten, merkkien ja symbolien avulla

-osallistutaan mediakasvatus viikkoon

-yhteistyö kirjaston kanssa, satutunnit

-Roihusten materiaalin käyttöönotto alkuvuodesta 2026. Lukulumo jää tauolle tois-
taiseksi.

- Harjoitellaan kuuntelemista, oman puheenvuoron pyytämistä ja odottamista, puheen
tuottamisen tukeminen, ajatuksista ja kokemuksista kertominen päivittäin, rohkaise-
minen itsensä ilmaisuun.

- Lasten kielellisen kehityksen tukeminen päivittäisillä laululeikeillä, loruilla ja saduilla,
satujen kuunteleminen, kirjallisuuteen tutustuminen, projektin "virittäminen" satu-
jen/median avulla

- Pienryhmiin jakaminen myös kielellisten valmiuksien mukaisesti (vasuista nousevat
tarpeet). Viskari tukee omalta osaltaan tätä oppimisen aluetta

- Lasten oman arvioinnin kehittäminen (peukkuarviointi, lasten kokous, helmipurkki,
tunnekortit)

Minä ja meidän yhteisömme

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on kehittää lasten valmiuksia ymmärtää lähiyhteisön
monimuotoisuutta ja harjoitella siinä toimimista. Varhaiskasvatuksessa tuetaan lasten
eettisen ajattelun taitojen kehittymistä. Katsomuskasvatuksen tavoitteena on edistää
keskinäistä kunnioitusta ja ymmärrystä eri katsomuksia kohtaan sekä tukea lasten
kulttuuristen ja katsomuksellisten identiteettien kehittymistä. Lähiyhteisön mennei-
syyttä, nykyisyyttä ja tulevaisuutta pohtimalla suunnataan lasten mielenkiintoa histo-
rialisiin asioihin sekä hyvän tulevaisuuden rakentamiseen. Varhaiskasvatuksen media-
kasvatuksen tehtävänä on tukea lasten mahdollisuuksia toimia aktiivisesti ja ilmaista
itseään yhteisössään.

- Ryhmytymisen tukeminen, kaveritaidot, kiusaamisen ehkäisy, tunteiden sanoittami-
nen, yhteisten sääntöjen sopiminen ja niiden noudattaminen, eettisen ajattelun kehit-
tymisen tukeminen

- Suomalaiseen perinnekulttuuriin tutustuminen, juhlapyhät, joulujuhla, van-
hempien kanssa tehtävä kevätretki, taidenäyttelyt

- Minä ja oma perhe: perheisiin tutustuminen, oman perheen esitleminen, yhteisöllisyys

- Mediakasvatus:

Ensiaskleet medialukutaitoon otetaan varhaiskasvatuksessa yhdessä mediaa uteli-aasti ihmetellen, leikkien ja ennakkoluulottomasti kokeillen. Lasten kanssa tutustutaan erilaisiin medioihin, mediavälineisiin ja mediasisältöihin arjessa. Median tarinoinhin eläydytään ja niitä käsitellään oman ilmaisun keinoin. Median tuottaminen on leikin-omaista ja kokeilevaa yhdessä tekemistä, joka samalla rohkaisee lapsia luovaan itseil-maisuu. Mediaa käytetään apuna, kun tutkitaan yhdessä lasten kanssa ympäristöä, et-sitään tietoa lapsia kiinnostavista kysymyksistä tai viestitään yhteisistä asioista. Vies-tinnässä tarpeellisia taitoja, vuorovaikutusta ja toisten huomioimista, harjoitellaan ar-jessa. Kokemisen ja tekemisen lomassa opetellaan turvalliseen ja vastuulliseen media-välineiden ja -sisältöjen käyttöön yhdessä aikuisen kanssa.

- lasten kanssa tutustutaan valokuvaamalla/videokuvaamalla tehtävään dokumentointiin, tuotoksia katsotaan, niistä keskustellaan ja arvioidaan yhdessä. Lasten omat valoku-vat, lapset dokumentoivat toimintaa itse kuvaamalla

- tuetaan lasten sanallista, kuvallista ja kehollista ilmaisua median tuottamisen parissa monipuolisin keinoin

- ideoidaan ja tuotetaan kokeilevasti erilaisia mediasisältöjä, kuten digitarinoita, ääni-taltiointeja tai piirroksia.

- tutustutaan erilaisiin mediavälineisiin sekä digitaalisiin sovelluksiin ja ohjelmiin, ih-metellään yhdessä ja käytetään niitä leikinomaisesti ja kokeillen sisältöjen tuottami-nessa.

- rohkaistaan lapsia omiin aloitteisiin median tuottamisessa. Leikitään yhdessä sarjo-jen, pelien, videoiden ja elokuvien tapahtumia. Huomioidaan lasten erilaisia mielenkiin-non kohteita.

Tutkin ja toimin ympäristössäni

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on antaa lapsille valmiuksia havainnoida, jäsentää ja ymmärtää ympäristöään. Lapsia ohjataan tutkimaan ja toimimaan luonnossa ja rakennuksessa ympäristössä. Varhaiskasvatus tukee lasten matemaattisen ajattelun kehittymistä sekä vahvistaa myönteistä suhtautumista matematiikkaan. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tarjota oivaltamisen ja oppimisen iloa matemaattisen ajattelunsa eri vaiheissa oleville lapsille. Ympäristökasvatuksen tavoitteena on vahvistaa lasten luontosuhdetta ja vastuullista toimimista ympäristössä sekä ohjata heitä kohti kestävää elämäntapaa. Ympäristökasvatus sisältää kolme ulottuvuutta: oppiminen ympäristössä, oppiminen ympäristöstä sekä toimiminen ympäristön puolesta. Teknologiakasvatuksen tavoitteena on kannustaa lapsia tutustumaan tutkivaan ja kokeilevaan työtapaan. Varhaiskasvatuksen tehtävä on kotien rinnalla edistää ja antaa valmiuksia tieto- ja viestintäteknologiseen (TVT) osaamiseen.

- Ympäristökasvatus: retkeillään luonnossa ja lähiympäristössä (myös rakennettu ympäristö), kasvi- ja eläinlajien tunnistaminen ja niihin tutustuminen, huomioidaan projekteissa. Vastuullinen ja kestävä toimiminen ympäristössä
- Teknologiakasvatus: käytetään kameraa, tietokonetta, tabletteja ja opetellaan niiden käyttöä ja toimintaa
- Matemaattinen ajattelu: rakenteluleikki tässä vahvasti tukena, lasketaan, lajitellaan, vertaillaan päivittäisissä tilanteissa, kiinnitetään lasten huomio matematiikkaa ympäristössä ilmenevään matematiikkaan. Tunnustelutaulut/pussit
- Kannustamme kestävään kehitykseen, esim. kierrätys, energian kulutus, ruokahävikin vähentäminen
- Liikenneturvan materiaali liikennekasvatuksessa

Kasvan, liikun ja kehityn

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on luoda pohja lasten terveyttä ja hyvinvointia arvostavalle sekä fyysistä aktiivisuutta edistävälle elämäntavalle yhdessä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on innostaa lapsia liikkumaan monipuolisesti sekä

kokemaan liikunnan iloa. Lapsia kannustetaan ulkoiluun ja liikunnallisiin leikkeihin kaikin vuodenaikoina. Ruokakasvatuksen tavoitteena on edistää myönteistä suhtautumista ruokaan ja syömiseen sekä tukea monipuolisia ja terveellisiä ruokatottumuksia. Varhaiskasvatuksessa pohditaan yhdessä lasten kanssa terveyteen ja turvallisuuteen liittyviä asioita. Tavoitteena on tukea lasten turvallisuuden tunnetta, antaa heille valmiuksia pyytää ja hakea apua sekä toimia turvallisesti erilaisissa tilanteissa ja ympäristöissä.

- Liikkuminen: päivittäisen liikunnan lisääminen pienryhmätoiminnan avulla, liikuntaleikit aamutuokiolla, ulkoliikunta, temppuradat, hieno- ja karkeamotoriikkaa tukevia harjoituksia, tarjotaan mahdollisuus omaehtoiseen liikuntaan

- Ruokakasvatus: edistetään myönteistä suhtautumista syömiseen, tuetaan terveellisiä ruokatottumuksia, eri aistien avulla ruokaan tutustuminen, ruoanvalmistukseen osallistuminen, apulaiset, leipominen, hyvät pöytätavat ja ruokarauha

- Terveys ja turvallisuus: Lasten kanssa keskustellaan levon, liikkumisen ja hyvien ihmissuhteiden merkityksestä hyvinvoinnille ja terveydelle. Henkilökohtaisen hygienian tukeminen ja yleinen hygienia. Itsestä ja omista tavaroista huolehtiminen. Harjoitteluun lähiliikenteessä liikkumista ja käydään läpi liikennesääntöjä. Itsearviointin harjoittelu

- Tavoitteena Pyhäjärvellä on Liikkuva varhaiskasvatusohjelman käyttöönotto ja sen mukaisesti liikunnan lisääminen kaikissa arjen tilanteissa

Toimenpiteet:

- Perheiden osallistaminen tapahtumiin ja tempauksiin, jotka tukevat lapsen kokonaisvaltaista kehitystä

- Arkiseikkailu tapahtuman jakaminen perheille
- Lasten kehontunnekasvatus
- Kannustamme lapsia omatoimisuuteen lapsen ikä ja kehitys huomioiden
- Ruokailun yhteiset linjaukset, pelisäännöt ja perustelut
- Harjoittelemme itsesäätelyä, rauhoittumista ja keskittymistä mm. satuhieronnan avulla
- Yhteistyö neuvolan ja ruokapalveluiden kanssa

Oppimisympäristöt

Leikki- ja oppimisympäristöt

Leikki- ja oppimisympäristöt ovat olemassa lapsia varten. Rakennamme ja muokkaamme oppimisympäristöjä **innostaviksi, tutkimiseen kannustaviksi ja leikkiä tukeviksi**, lasten kiinnostusten ja ryhmän tarpeiden pohjalta. Hyvin suunniteltu oppimisympäristö tukee lasten aktiivista osallisuutta, käynnistää leikkejä ja kannustaa yhteistoimintaan.

Oppimisympäristöjen rakentaminen ja arviointi

Oppimisympäristöjen suunnittelu, rakentaminen, ylläpito ja arviointi on **koko tiimin yhteinen tehtävä**. Henkilöstö havainnoi lasten leikkiä ja osallistuu aktiivisesti ympäristöjen kehittämiseen. Lapset ja huoltajat otetaan mukaan ideoimaan, suunnittelemaan ja toteuttamaan ympäristöjä - lasten näkemyksiä, toiveita ja mielipiteitä kuunnellaan ja arvostetaan.

Ympäristöjä arvioidaan säännöllisesti, ja niistä pidetään huolta yhdessä lasten kanssa. Tavoitteena on ympäristö, joka on:

- turvallinen ja terveellinen
- oppimista ja leikkiä edistävä
- lasten ikä- ja kehitystason mukainen
- muunteluun ja luovuuteen kannustava

Vuorovaikutuksen merkitys

Positiivinen vuorovaikutus ja kasvattajien kiireetön läsnäolo ovat keskeisiä oppimisympäristön laadussa. Ilo, huumori ja myönteinen asenne ovat läsnä jokaisessa päivässä. Puhumme lapsille kannustavasti ja tuomme esiin heidän vahvuuksiaan sekä sanoin että teoin.

Oppimisympäristöt Hoijakassa

Hoijakan päiväkodin sisä- ja ulkotiloja hyödynnetään monipuolisesti ja innovatiivisesti, koko päiväkodin ja eri lapsiryhmien näkökulmasta:

- **Sisätilat** kuten pienryhmätilat, jumppasali ja pikkukeittiö tarjoavat monipuolisia mahdollisuuksia leikkiin, liikkumiseen ja oppimiseen.
- **Käytävät** otetaan aktiiviseen käyttöön leikki- ja liikuntaympäristöinä. Niille voidaan rakentaa esimerkiksi:
 - hyppyratoja
 - mielikuvitusleikkejä
 - autoratoja
 - seikkailurata
 - eläinten jäljet, autorata käytävän lattiassa

Oppimisympäristöt Muksuteekki ja Hiisimuorin Hoiva

Muksuteekin ja Hiisimuorin Hoivan oppimisympäristöinä toimivat yksiköiden sisä- ja ulkotilat sekä lähiympäristöstä löytyvät metsät.

Muksuteekin sisätiloissa on käytössä ryhmien toimintatilat, eteinen, jumppasali, aistihuone, musiikkinurkkaus ja akvaario tila, mitkä muuntautuvat erilaisiksi oppimisympäristöksi lasten mielenkiinnon kohteiden mukaisesti.

Hiisimuorin hoivassa sisätiloissa on käytössä useita tiloja ryhmätilan lisäksi. Sisätiloissa löytyy jumppasali, puutyöluokka ja useita huoneita, joihin oppimisympäristöjä muokataan myös lasten mielenkiinnon perusteella.

Varhaiskasvatussyksiköiden sisätilojen ja pihan **siisteydestä, turvallisuudesta ja terveellisyydestä vastaa tekninen toimi**, ja toimimme yhteistyössä heidän kanssaan tuomalla esille havaittuja parannus- ja korjaustarpeita.

Leikkiympäristöt oppimisen tukena

Leikki on varhaiskasvatuksen ydin ja tärkeä oppimisen muoto. Leikkiympäristöjen suunnittelu, rakentaminen ja arviointi toteutetaan yhteistyössä lasten kanssa, heidän ikä- ja kehitystasonsa mukaisesti. Leikkiä rikastetaan lasten omilla ideoilla sekä kasvattajien tekemillä havainnoilla.

Pitkäkestoinen leikki Hoijakassa

Hoijakassa leikkiä arvostetaan ja sille annetaan riittävästi aikaa. Tavoitteena on **pitkäkestoisen leikin tukeminen**: leikki ei katkea ulkoiluun tai ruokailuun, vaan se voi jatkua esimerkiksi lounaan jälkeen.

Leikin havainnointi antaa kasvattajille tärkeää tietoa lapsen kehityksestä, sosiaalisista taidoista ja kiinnostuksen kohteista. Havaintojen pohjalta leikkiä ohjataan ja tuetaan. Leikin ohjaamiseen ja havainnointiin käytetään erilaisia työkaluja, kuten:

- valokuvaus ja videointi
- havainnointilomakkeet
- kirjalliset muistiinpanot
- kasvunkansiot, jotka ovat aktiivisesti käytössä. Kasvunkansiota täytetään kuukausittain lapsen ryhmässä

Pitkäkestoinen leikki Muksuteekissa ja Hiisimuorin Hoivassa:

Leikki on lasten työtä. Leikille annetaan aikaa ja mahdollisuuksia ajasta ja paikasta riippumatta. Sisältä löytyvät tilat mahdollistaa pitkäkestoisen leikin niin Muksuteekissa kuin Hiisimuorin Hoivassa. Leikkien havainnointiin käytämme valokuvia, videoita, havainnointikansioita sekä haastatteluja.

Kasvattajan rooli leikissä

Kasvattajan tehtävänä on luoda turvallinen ja hyväksyvä ilmapiiri, jossa lapsi voi harjoitella vuorovaikutus- ja neuvottelutaitoja, kehittää mielikuvitustaan ja ilmaista itseään. Kasvattaja toimii leikissä eri rooleissa:

- leikin rikastajana
- kiusaamistilanteiden ehkäisijänä
- leikin ohjaajana
- havainnoijana

Lapsille tarjotaan myös **ohjattua leikkiä vertaisryhmissä**, jolloin tuetaan yhteisöllisyyttä ja sosiaalisten taitojen kehitystä.

Leikin mahdollisuus huomioidaan myös **siirtymä- ja odotustilanteissa** osana kokopäiväpedagogiikkaa, jolloin leikki jatkuu luonnollisena osana lapsen päivää.

Rauhoittumisen ja levon tilat Hoijakassa

Lasten hyvinvointi edellyttää myös mahdollisuutta rauhoittumiseen ja lepoon. Tiloja muokataan joustavasti lasten yksilöllisten tarpeiden mukaan. Levolle ja rentoutumiselle järjestetään oma rauhoittava ympäristö, jossa lapsi voi levätä tai rauhoittua päivän aikana.

”Lepola” ja ”Rentola” – tilaratkaisut

Hoijakassa suunnitellaan tulevalle toimintakaudelle erillisiä tiloja rauhoittumiseen:

Lepola: tila, jossa lapsilla on mahdollisuus nukkua päiväunet

Rentola: tila niille lapsille, jotka eivät nuku tai joiden huoltajat eivät toivo päiväunia – tilassa voidaan levätä ja rauhoittua

Rauhoittumiseen ja keskittymiseen hyödynnetään myös **sermejä, telttoja** ja muita pehmeitä elementtejä, jotka luovat lapselle turvallisen ja yksityisen tilan.

Rauhoittumisen ja levon tilat Muksuteekissa ja Hiisimuorin Hoivassa

Lepohetki lempeä on meille tärkeä. Pieni paussi päivässä – on siinä järkeä. Jos joku tahtoo nukahtaa, unirauhan hän myös saa.

Päivän touhujen aikana on hyvä hetki myös välillä hengähtää ja rauhoittua sekä rentoutua. Lepohetkistä käymme Muksuteekissa ja Hiisimuorin Hoivassa aina keskustelua huoltajien kanssa ja kuuntelemme heidän toiveensa sekä tarpeet tämän suhteen.

Molemmista yksiköistä löytyy tilat nukkumiseen ja rauhalliseen rentoutumiseen. Lepohetken aikana osa lapsista voi ja saa nukkua, mutta osalle lapsista riittää rauhallinen pysähtyminen hetkeksi, esimerkiksi sadun tai musiikin kuuntelu. Jokaiselle sopivan lepo hetken jälkeen jakaudumme päiväkodin eri tiloihin jatkamaan päivän touhuja ja kunioitamme samalla niitä lapsia, jotka tarvitsevat omat kauneusunensa.

Pedagoginen dokumentointi

Käytämme pedagogista dokumentointia monipuolisesti toiminnan suunnittelun, toteuttamisen, arvioinnin ja kehittämisen työmenetelmänä. Erilaiset dokumentointitavat tuottavat erilaista tietoa sekä yksittäisen lapsen elämästä, kehityksestä, kiinnostuksen kohteista, ajattelusta, oppimisesta ja tarpeista sekä koko lapsiryhmästä. Pedagogisella dokumentoinnilla on useita tehtäviä. Pedagogisen dokumentoinnin, esimerkiksi valokuvien, avulla teemme varhaiskasvatuksen työtapoja näkyväksi huoltajille. Tämä lisää huoltajien tietoisuutta oman lapsensa varhaiskasvatuksesta ja sitä kautta vahvistaa heidän osallisuuttansa varhaiskasvatuksen arjessa.

Pedagoginen dokumentointi toimii myös ryhmän ”yhteisenä muistivarastona”, kun tallennamme esimerkiksi videoiden avulla yhteisiä tapahtumia, projekteja, retkiä, unohtamatta arjen arvokkaita hetkiä. Dokumenttien, esimerkiksi projektiseinän, avulla tiimi voi pysähtyä arvioimaan ja kehittämään omaa toimintaa ja työtapoja. Jokainen yksikkö ja tiimi valitsee omaan ryhmäänsä sopivat pedagogisen dokumentoinnin tavat. Erilaiset teknologiset välineet ja digitaaliset sovellukset tuovat pedagogiseen dokumentointiin paljon kiinnostavia tapoja ja välineitä.

Pyrimme jatkuvasti vahvistamaan henkilöstön digi-osaamista sekä koulutuksen että työyhteisöissä tapahtuvan osaamisen jakamisen kautta.

Pedagogisen dokumentoinnin tapoja ja muotoja:

- valokuvat lapsista ja lapsiryhmästä
- muistiinpanot ja havainnot lapsista ja lapsiryhmästä
- kasvun kansio
- lapsen varhaiskasvatussuunnitelma
- lasten itse tekemät piirustukset, taideteokset, mediasisällöt ➤ lasten sepittämät jutut, sadut, lorut
- hymynaama-arviot (lapset)
- ryhmän projektiseinä, "elämänseinä", vasuseinä
- ryhmän viikkovideo
- kuukausikirjeet huoltajille
- ryhmän tiedote erilaisia sovelluksia hyödyntäen
- huoltajien whats up-ryhmät
- ryhmän vasu, toimintasuunnitelma

Lapsen ja huoltajien osallisuus varhaiskasvatuksessa

Lapsi aktiivisena toimijana ja oppijana

Meille on tärkeää, että jokaisella lapsella on mahdollisuus tuoda esiin omia ajatuksiaan ja tulla kuulluksi. Jokainen lapsi saa vaikuttaa arjen toimintaan, ja heidän mielipiteitään kunnioitetaan aidosti.

Hoijakassa lasten osallisuus toteutuu seuraavin tavoin:

Lasten toiveita ja aloitteita kuunnellaan sensitiivisesti

Toiveita toteutetaan mahdollisuuksien mukaan.

Järjestämme säännöllisesti lastenkokouksia ja toivekyselyjä.

Lasten toiveita kirjataan näkyville esimerkiksi toivomuspuihin (vasupuut)ryhmätiloihin - näin ne pysyvät osana arkea.

Muksuteekkissä ja Hisiimuorin Hoivassa lasten osallisuus toteutuu seuraavin tavoin:

Aikuisen herkkyyys kuunnella lapsia ja taito tarttua heidän ideoihinsa, joiden pohjalta yhdessä suunnitellaan ja toteutetaan arjessa tapahtuvia asioita

Annetaan aikaa lasten valinnoille, toiminnalle ja ajattelulle

Annetaan aikaa kiireettömälle keskustelulle

Järjestetään säännöllisesti lasten kokouksia

Havainnoidaan lapsia, jonka mukaisesti mahdollistetaan erilaisia osallisuuden muotoja

Vasu-pelin käyttö arjessa

Yhteistyö huoltajien kanssa

Huoltajat ovat tärkeässä roolissa lapsen oppimispolun tukemisessa. Yhteistyössä lasten ja huoltajien kanssa muodostamme kokonaiskuvan lapsen vahvuuksista, kiinnostuksen kohteista ja oppimistarpeista.

Vanhemmat voivat kertoa lapsen osaamisesta ja mielenkiinnosta päivittäisissä keskusteluissa sekä vasukeskusteluissa.

Ryhmiensä eteisaulaan tuodaan esille vasupuut, joissa näkyvät vuoden toimintasuunnitelmat sekä toiminnan dokumentointi (kuvat, piirroksia, sanat).

Kuukausikirjeet tai kuukausisuunnitelmat ovat nähtävillä eteisessä ja ne toimitetaan myös huoltajille Daisyn kautta.

Osallisuutta tukevat käytännöt ja menetelmät:

- **Lapsen mielipiteiden kuuleminen ja kunnioittaminen**
- **Tunteiden sanoittaminen** arjen tilanteissa
- **S2-ohjaus** ja yksilöllisen S2-suunnitelman hyödyntäminen
- **Tuikku-ohjelma** toteutetaan säännöllisesti Tirppanat, Taaperot ja Tomerat -ryhmissä
- **Friends-ohjelma** viskari-ikäisille Tenavat-ryhmässä: ohjelma tukee minäkuvaa, itsetuntoa ja uskoa omaan kykyihin
- **Pilkottu kuvatuki** arjen toimintaan
- **Selkeä ja strukturoitu oppimisympäristö** tukee oppimista ja leikkiä (vasuperustainen tilasuunnittelu)
- **Omat paikat** pukemiseen ja ruokailuun tuovat selkeyttä arkeen
- **Leikkitaulut ja kuvitetut leikkitilat** tukevat lasta leikin valinnassa ja itseohjautuvuudessa
- **Lasten itsearvioinnin kehittäminen:** käytössä mm. peukutukset, hymynaamat, keskustelut, viikon tähtihetket, kuvalliset reissuvihkot (esim. tuen ja vieraskieliset lapset)
- **Pienryhmätoiminta** tehostettuna ja jatkuvassa käytössä

Tunne- ja vuorovaikutustaidot

Tunnekasvatus on olennainen osa varhaiskasvatusta, ja sen kautta pyritään vahvistamaan lasten sosiaalisia ja emotionaalisia taitoja.

Tavoitteet:

- Lapsilähtöinen lähestymistapa tunnekasvatukseen
- Tunteiden tunnistaminen ja hyväksyminen
- Ongelmanratkaisutaitojen kehittäminen yksilö- ja ryhmätilanteissa

Tunnekasvatusta toteutetaan arjessa päivittäin, ja tunteiden käsittelyn tueksi käytetään visuaalisia materiaaleja, joihin lapset voivat palata tarpeen mukaan.

Hoijakassa käytössä olevia menetelmiä ja materiaaleja:

- **Huomaa hyvä! -menetelmä**
- **Tuikku-toimintamalli**
- **Friends-ohjelma**
- **Fanni ja Miu- kirjat**
- **Tunnekortit**

Muksuteekissa ja Hiisimuorissa käytössä olevia menetelmiä ja materiaaleja:

Kasvattajien lämmin ja sensitiivinen vuorovaikutus on tärkeä menetelmä. Silloin, kun tunteet leimahtavat istahdamme aina lasten kanssa alas ja lähdemme yhdessä keskustelemaan miten tunteita voi säädellä.

Hyödynnämme paljon erilaisia tunnetaitokirjoja. Tuikku-toimintamalli käytössä Muksuteekissä. Varhaiskasvatuksen sosionomin pitämät leikkituokiot pienryhmille sekä Muksuteekissä ja Hiisimuorin Hoivassa.

Huomaa hyvä! -menetelmä

Kaisa Vuorisen kehittämä **Huomaa hyvä!** on positiiviseen pedagogiikkaan perustuva menetelmä, joka tukee lasten luontevahvuuksien tunnistamista ja vahvistamista.

Menetelmän keskeiset periaatteet:

- Jokaisen lapsen arvostava kohtaaminen
- Myönteisten tunteiden ja vuorovaikutuksen tukeminen
- Sosioemotionaalisten taitojen ja vahvuuksien opettaminen

Hyödyt lapsille:

- Myönteinen minäkuva
- Lisääntynyt hyvinvointi
- Taito tunnistaa omia vahvuuksia
- Parantuneet tunne- ja sosiaaliset taidot

Henkilöstölle:

- Työn imu ja vähäisempi stressi
- Vahvuuksien hyödyntäminen ja onnistumisen kokemus
- Positiivinen vuorovaikutuskieli

Vanhemmille:

- Lapsen ja perheen vahvuuksien tunnistaminen
- Kodin ja päiväkodin välinen myönteinen kasvatuskumppanuus

Tuikku-ohjelma

Tuikku-toimintamalli tukee lasten tunne- ja vuorovaikutustaitoja, osallisuutta sekä henkilökunnan roolia näiden taitojen kehittämisessä. Lisäksi ohjelma pyrkii vahvistamaan huoltajien osallistumista ja työyhteisön ilmapiiriä.

Hoijakassa ja Muksuteekissä on viisi kasvattajaa, jotka ovat saaneet Tuikku-koulutuksen.

Friends-ohjelma opettaa lapsia, nuoria ja vanhempia:

- Tunnistamaan ja käsittelemään tunteita
- Ajattelemaan myönteisesti
- Kohtaamaan vastoinkäymisiä ja pettymyksiä
- Vahvistamaan minäkuva ja itseluottamusta

Hoijakassa ohjelma on käytössä Tenavat-ryhmän viskareilla, ja sitä ohjaa varhaiskasvatuksen sosionomi.

Kiusaamisen ehkäisy

Jokaisen tiimin tehtävänä on syksyisin ryhmäytymisen jälkeen käydä läpi kiusaamisen ehkäisyn ja puuttumisen suunnitelma. Suunnitelmaan kirjataan tarvittavat toimenpiteet, joihin palataan aina tarpeen mukaan ja joita päivitetään tilanteen vaatiessa.

Tärkeintä on varmistaa onnistunut ryhmäytyminen sekä jokaisen lapsen yksilöllinen huomioiminen. Ennakoiva työ, kasvattajan läsnäolo ja nopea puuttuminen ovat keskeisiä kiusaamisen ehkäisyssä.

Hoijakassa käytössä olevia keinoja:

- Ryhmytymistä tukevat leikit ja pelit
- **Huomaa hyvä!** -menetelmä
- Tunteiden sanoittaminen ja ilmaiseminen hyväksyttävillä tavoilla
- Kaveritaitojen vahvistaminen
- **Tuikku-** ja **Friends-**ohjelmat
- Avoin keskusteluyhteys hoitajien kanssa

Muksuteekissa ja Hiisimuorin Hoivassa käytössä olevia keinoja:

- Ryhmytymistä tukevat leikit ja toiminnalliset harjoitteet
- Turvallinen ja kannustavan ilmapiirin luominen
- Keskusteluhetket lasten kanssa esimerkiksi kaverisuhteista
- Kasvattaja toimii roolimallina
- Yhteistyö hoitajien kanssa
- Lapsen osallisuuden vahvistaminen
- Kirjat, pelit, musiikki

Varhaiskasvatuksen aloitus- ja vasukeskustelu

Lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksen hoitajien kanssa käydään tutustumiskäynnin/käyntien aikana aloituskeskustelu, jossa lapsen tavat ja tottumukset tulevat hoitajille tutuksi.

Vasu -keskustelut käydään aina toimintakauden tai hoidon alkaessa ja niitä arvioidaan ja päivitetään puolivuositin. Vasu-keskustelut käydään hoitajien kanssa kaksi kertaa toimintavuoden aikana; tavoitteet ja arviointikeskustelut. Lapsen varhaiskasvatussuunnitelmassa asetetaan yhteisiä tavoitteita ja sovitaan siitä, miten kunkin lapsen yksilöllistä kehitystä, oppimista ja hyvinvointia edistetään suunnitelmallisesti ja tavoitteellisesti. Tarvittaessa lapsen vasu toimii myös kehityksen ja oppimisen tuen suunnittelun välineenä. Päiväkodin henkilökunta on vaitiolovelvollinen, joten keskustelut ovat luottamuksellisia. Lapsen vasukeskustelu (tavoitteet) käydään kahden kuukauden kuluessa lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksen.

Ryhmän toiminnan suunnittelu ja arviointi

Lasten varhaiskasvatussuunnitelmiin (Lapsen vasu) kirjatut lasten vahvuuksista ja tarpeista nousevat pedagogiset tavoitteet ja toimenpiteet muodostavat pohjan ryhmän pedagogiselle suunnitelmalle ja toiminnan suunnittelulle. Toimintaa suunnitellaan ja toteutetaan laaja-alaisen osaamisen tavoitteet ja oppimisen alueet huomioiden. Ryhmän pedagogista toimintaa dokumentoidaan. Päiväkodin jokaisen lapsiryhmän suunniteltua pedagogista toimintaa arvioidaan.

Mikä on ryhmävasu?

Ryhmävasu on lapsiryhmän arkea määrittävä konkreettinen **pedagoginen suunnitelma**. Sen sisällöllisenä pohjana on **Pyhäjärven kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma sekä lasten varhaiskasvatussuunnitelmat** (=lapsen vasu). Ryhmävasusta ilmenee, **millaisia käytänteitä** on sovittu lapsiryhmän arkeen esim. ruokailuihin, siirtymätilanteisiin, pienryhmätoimintaan, oppimisen eri osa-alueisiin ja lasten osallisuuteen. Ryhmävasua käytetään myös **toimintaympäristön ja varhaiskasvattajan toiminnan arvioinnin** perustana. Ryhmävasun muodosta voidaan päättää yksikkö- tai ryhmäkohtaisesti.

- Kirjaa kunkin lapsen kohdalle vasu-palaverissa sovitut tavoitteet ja toimenpiteet.
- Mieti ja kirjaa mitkä tavoitteet voidaan saavuttaa koko ryhmän toiminnassa ja mitkä toimenpiteet otetaan käyttöön koko ryhmässä.
- Mieti ja kirjaa mitkä tavoitteet voidaan saavuttaa pienryhmätoiminnalla ja mitä toimenpiteitä toteutetaan pienryhmissä.
- Mieti ja kirjaa mitkä tavoitteet voidaan saavuttaa yksilöllisin menetelmin ja mitä toimenpiteitä toteutetaan yksilöllisesti.

Hoitoaikojen ilmoittaminen

Hoitoajat ilmoitetaan tällä hetkellä 11 päivää etukäteen, varauskalenteri Daisyssä sulkeutuu keskiviikkoisin klo 21.00. Toimintakauden aikana hoitoaikavarauksiin tullaan

tekemään muutos päiväyksiköissä. Hoitoaikojen sähköisen ilmoittamisen kautta Daisyssa huoltajat ilmoittavat lapsen varhaiskasvatuspaikkaan lapsen hoitopäivät ja päivittäiset hoitoajat. **Hoitopäivät- ja ajat ilmoitetaan jatkossa kolmen viikon jaksoissa.** Ilmoitus tehdään viimeistään kuluvan jakson keskimmäisen viikon keskiviikkona klo 21.00 mennessä. Muutosta ohjaa työaikalaki, joka ohjeistaa että, jokaiselle työpäikälle on laadittava työvuoroluettelo, josta käyvät ilmi työntekijän säännöllisen työajan alkamisen ja päättymisen sekä 28 §:ssä tarkoitettujen lepoaikojen ajankohdat. Työvuoroluettelo on laadittava samaksi ajanjaksoksi kuin työajan tasoittumisjärjestelmä.

Sovitut käytännöt lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksessa

Uuden lapsen aloittaminen varhaiskasvatuksessa suunnitellaan yksilöllisesti yhdessä perheen kanssa. Tavoitteena on mahdollisimman turvallinen ja sujuva siirtymä varhaiskasvatukseen.

Aloitusprosessiin kuuluu seuraavat vaiheet:

Tutustumiskäynti varhaiskasvatusyksikköön perheen kanssa.

Kasvattajan kotikäynnin mahdollisuus, jota tarjotaan kaikille perheille.

Aloituskeskustelu huoltajien kanssa, jossa käydään läpi lapsen taustatietoja, tarpeita ja perheen toiveita varhaiskasvatuksen aloitukseen liittyen.

Tilanteeseen suhtaudutaan sensitiivisesti ja lapsen aloittamisesta pyritään tekemään mahdollisimman myönteinen kokemus.

Perheelle annetaan **tervetuloa-paketti**, joka sisältää:

Tietoa varhaiskasvatuksen aloituksesta

Esittely Metsämörri-toiminnasta

Ohjeistus **Daisy-varhaiskasvatusjärjestelmän** käytöstä, erityisesti **hoitoaikavarausten oikea-aikaisuudesta** ja niiden tekemisestä todellisen tarpeen mukaisesti

Lupakyselylomakkeet, kuten valokuvauslupa ja retkiluvat

Lapsen tuki varhaiskasvatuksessa

1. Oikeus tukeen ja sen toteuttaminen

Varhaiskasvatukseen osallistuvalla lapsella on oikeus saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea varhaiskasvatuslain mukaisesti. Tuen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä hänen oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeensa. Tuen tarpeen arviointi, antaminen sekä toimintakulttuurin ja työtapojen kehittäminen ovat koko henkilöstön vastuulla heidän koulutuksensa ja työnsä mukaisesti.

2. Yhteistyö ja moniammatillinen tuki

Varhaisen tuen varmistamiseksi tehdään yhteistyötä mm. seuraavien tahojen kanssa:

- Neuvola (esim. 4-vuotisneuvolan yhteistyö)
- Lapsen kasvun tukiryhmät
- Perhepalveluiden neuvonta ja ohjaus
- Pedagogisen tuen arviointi
- Varhaiskasvatuksen erityisopettajan konsultointi
- Vieraskielisten lasten S2-ohjaus ja suunnitelmat

3. Päivittäiset tuen muodot

- **Kannustava ilmapiiri:** kehuminen, kiittäminen ja onnistumisten huomiointi
- **Toiminnan ennakointi:** selkeä päiväjärjestys, kuvitettu viikko- ja päivärakenne, rutiinit
- **Johdonmukainen kasvatus ja yhteiset pelisäännöt**
- **Oppimisympäristön tuki:** leikin, tutkimisen ja vertaisoppimisen mahdollistaminen
- **Arjen tilanteiden hyödyntäminen oppimiseen:** esim. ruokailu ja siirtymät
- **Pienryhmätoiminta:** yksilöllisempi tuki ja keskittymisrauha
- **Kuvien ja piirrosten käyttö toiminnan jäsentämiseen**
- **Vuorovaikutus- ja tunnetaitojen tukeminen**

Toimintamallit ja sopimukset

1. Jokaisella lapsella on oikeus tulla ymmärretyksi

Toimenpiteet:

- Kuvien ja kerrontamenetelmien käyttö kommunikoinnin tukena
- Kuvitetut viikko- ja päiväohjelmat lasten osallisuuden ja ennakkoinnin tueksi
- Päivittäinen vuorolasten päivästruktuurin käyttö

2. Nivelvaihe varhaiskasvatuksesta esiopetukseen**Toimenpiteet:**

- Tiedonsiirtolomake huoltajien ja opettajan välillä
- Tiedonsiirtopalaveri moniammatillisesti
- Tutustumiskäynnit ja -päivät esiopetukseen keväällä
- Avoimet ovet ja huoltajainfot Ikosen koululla

3. Pedagogisen tuen tarkastelu

- Ryhmäkohtainen tarkastelu pedagogisen tuen tsekkauslistan avulla
- Tiimin jäsenet arvioivat toimintaa omasta näkökulmastaan
- Yhteinen tiimipalaveri havaintojen kokoamiseen ja kehittämiseen

Varhaiskasvatuksen arviointi ja kehittäminen

Varhaiskasvatuslain (540/2018, §20, §24) mukaisesti arvioinnin tarkoituksena on turvata, edistää ja kehittää lapsen kehityksen, oppimisen ja hyvinvoinnin edellytykset. Varhaiskasvatuslaki velvoittaa varhaiskasvatuksen järjestäjää arviointiprosessiin ja myös osallistamaan henkilöstön lisäksi huoltajat ja perheet arviointityöhön keräämällä arviointitietoa ja hyödyntämällä sitä varhaiskasvatustyön kehittämisessä. Arvioinnin tulosten keskeiset sisällöt tulee antaa osapuolten tiedoksi.

Arviointi ja kehittäminen ovat osa varhaiskasvatustyötä. Arvioinnilla tarkoitetaan toiminnan tai asian peilaamista suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Se edellyttää toimintaa koskevan tiedon järjestelmällistä keruuta, analysointia ja tulkintaa. Arvioinnilla

pyritään vastaamaan siihen, onko asetetut tavoitteet saavutettu ja onko saatu aikaan se, mitä on tavoiteltu sekä onko tarvittavia muutoksia toimintaan tehty.

Arvioinnin tarkoituksena on varhaiskasvatuksen kehittäminen sekä lasten kehityksen ja oppimisen edellytysten parantaminen. Arvioinnin pohjana varhaiskasvatuksessa toimivat mm. Karvin laadunhallinnan kriteerit.

Toimintakauden alussa laaditaan toimintasuunnitelma, siihen kirjataan edellisen kauden arvioinnista nousseet kehittämistarpeet tulevalle kaudelle. Yksikkötason arvioinnissa keskeisessä roolissa on henkilöstön aktiivinen itsearviointi ja reflektio. Yksikkötason arvioinnista vastaa päiväkodin johtaja.

Tiimit arvioivat toimintaansa viikoittaisissa pedagogisissa palaverissa. Uutta toimintaa suunniteltaessa tiimin sisäistä reflektiota hyödynnetään. Lapsiryhmän havainnointi on osa tiimin arviointityöskentelyä, sekä uuden toiminnan suunnittelua ja kehittämistä. Toiminnan ja havainnoinnin dokumentointi tukevat arviointia ja ovat keskeisiä työmenetelmiä yksikkötason arvioinnissa. Ryhmävasu toimii tiimin työvälineenä suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa. Ryhmävasua rakennetaan kauden aikana tukemaan tiimin pedagogiikkaa. Ryhmävasu ja tiimisopimus toimivat yhteistyössä. Tiimisopimukseen kirjataan työnjako ja vuorovaikutukseen liittyvät sopimukset. Tiimisopimukseen palataan tarvittaessa esim. tilanteessa, jossa ryhmän henkilökunta vaihtuu tai tiimin yhteisiin pelisääntöjä on hyvä käydä tiimin kanssa kertauksena läpi.

Yksilökehityskeskustelut ovat esihenkilön ja työntekijän välinen luottamuksellinen arviointikeskustelu, jossa molemmat saavat ja antavat palautetta. Toimintasuunnitelmaa arvioidaan tiimitasolla ryhmäkehityskeskusteluissa ja tämä mahdollistaa refleктоivan keskustelun esihenkilön kanssa.

Ryhmätason arvioinnissa arvioidaan pedagogisen toiminnan toteutumista

Vastuu arvioinnista toteutuksesta on ryhmän varhaiskasvatuksen opettajalla, mutta koko henkilöstö toteuttaa arviointia. Varhaiskasvatussuunnitelmaa arvioidaan aina ennen uuden vasun laatimista tai sen päivitystä. Vasua laadittaessa vanhempien ja lapsen osallisuus tulee mahdollistaa. Varhaiskasvatussuunnitelma laaditaan yhteistyössä huoltajien kanssa.

Lapsen kanssa toteutettava toiminnan arviointi on osa pedagogista lapsiryhmätyöskentelyä. Aikuinen löytää lapsen taitoja vastaavan tavan arvioida varhaiskasvatuksen toimintaa.

Vasuun kirjataan tavoitteet varhaiskasvatustoiminnalle, sen suunnittelulle ja toteuttamiselle lapsen tarpeet, mielenkiinnon kohteet ja vahvuudet huomioiden.

Varhaiskasvatussuunnitelman yksilötason arvioinnissa tarkastellaan, onko ryhmän toiminta vastannut lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan kirjattuja tavoitteita. **Vasun arvioinnissa ei arvioida lasta, vaan henkilöstön toimintaa ja pedagogisen toiminnan toteutumista.**

Arviointi ja toiminnan kriittinen tarkastelu on edellytys laadun ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Laadukkaan varhaiskasvatuksen toteutumista ohjaa laki ja varhaiskasvatussuunnitelmat. Kokemus laadukkaasta varhaiskasvatuksesta on sen sijaan yksilöllinen. Lapsen kokema varhaiskasvatuksen laatu on yhteydessä lapsen kokemusmaailmaan ja miten asiat todentuvat lapsen arjessa.

Pyhäjärvellä asiakas- ja työtyytyväisyys kyselyt toteutetaan kerran vuodessa toimintakauden lopussa. Asiakastytyväisyyskysely tehdään laajana joka toinen vuosi ja joka toinen vuosi painotus edellisen vuoden kehitettävissä teemoissa.

Laadunhallinta edellyttää varhaiskasvatuksen johtamista, suunnittelua, arviointia sekä toiminnan jatkuvaa parantamista asetettujen laatutavoitteiden saavuttamiseksi.

Valssi

Karvin kehittämä ja pilotoima Valssi-varhaiskasvatuksen laadunhallintajärjestelmä tukee ja ohjaa varhaiskasvatuksen järjestäjää arviointityössä. Valssi sisältää erilaisia työkaluja (kyselypohjia) varhaiskasvatuksen järjestäjän käyttöön. Laajemmin laadunhallintajärjestelmä on yhteydessä kunnan strategiaan ja arvoihin.

Seudullinen Valssi hanketyöskentely

Pyhäjärvi on mukana alueellisessa Valssin käyttöönotto hankkeessa. Mukana yhteisessä hankkeessa on neljä kuntaa; Reisjärvi, Haapajärvi, Kärämäki ja Pyhäjärvi. Hankkeessa valmistellaan Valssin tekninen käyttöönotto ja varmistetaan tarvittava osaaminen

järjestelmän käyttöönottoa varten. Hankeavustuksen avulla juurrutetaan Valssin käyttö pysyväksi osaksi organisaation laadunarviointijärjestelmää ja tavoitteellista toiminnan kehittämistä. Hankkeessa uudistetaan arviointiprosessia yhdistämällä käytössä olevia arviointimenetelmiä ja tuomalla Valssi osaksi kehittämistä.

Vuorovaikutuksen sensitiivisyys ja ilmaisun tavat - arvioinnin toteutus

Ensimmäinen Valssi-kysely toteutettiin henkilöstölle ajalla 31.3.-4.4.2025. Kyselyyn vastasi 34 henkilöä 41:stä (vastausprosentti 83 %). Samanaikaisesti toteutettiin huoltajakysely, jossa kerättiin huoltajien näkemyksiä arvioitavista aihealueista. Huoltajat vastasivat kyselyyn anonyymisti.

- **Vastausmäärät huoltajakyselystä:**

- Hoijakka: 25 vastausta
- Vuoropäiväkotі Muksuteekki: 9 vastausta
- Salmenportin päiväkotі: 3 vastausta (päiväkotі sulkeutuu toukokuun lopussa ja yhdistyy Hoijakkaan)

Tiimien pohdintakeskustelut järjestettiin huhtikuun aikana. Niissä käytettiin Valssihanketyöntekijöiden laatimaa tukilomaketta. Koko henkilökunta osallistui keskusteluihin aktiivisesti.

Yksiköiden arviointikeskustelut pidettiin toukokuun alussa päiväpalavereissa. Keskusteluihin osallistuivat tiiminvetäjät kustakin ryhmästä. Keskusteluja vetivät Valssihanketyöntekijät Jouni Lahti ja Piia Roos sekä yksikönjohtajat Jaana Remes (Muksuteekki) ja Katja Malila (Hoijakka ja Salmenportti).

Keskeiset vahvuudet

Valssi-raportin ja tiimien keskustelujen mukaan yksiköiden vahvuuksia ovat:

- Vastaaminen lasten läheisyydentarpeeseen
- Huumorin ja hassuttelun käyttö vuorovaikutuksessa
- Lasten rohkaisu ja kannustus sekä yksilöinä että ryhmässä
- Lasten tunteiden ja tarpeiden tunnistaminen ja huomiointi
- Positiivinen vuorovaikutus ja kehollisen ilmaisun käyttö
- Toiminnan rajojen perusteleminen lapselle ymmärrettävästi
- Lämpimät ja tervetulleet saapumistilanteet

Kyselyn kokonaiskeskiarvo: 4,4 / 5

Hojakan arvioinnin keskeiset tulokset

- **Salmenportin Veijarit:** Aito läsnäolo, sensitiivisyys, oikea-aikainen reagointi riskitilanteisiin, lasten tarpeiden huomioiminen
- **Tenavat:** Luovuus, huumori, hyvä vuorovaikutus
- **Tirppanat:** Lempeys, ystävällisyys, kuunteleminen, innostavuus, tunneäly, sosiaalisuus, arvostavuus, joustavuus, nopea reagointi
- **Taaperot:** Hyvä keskusteluyhteys perheisiin, huumorintaju, lapsilähtöisyys
- **Tomerat:** Vahva tiimihenki, yhteiset tavoitteet, toisten kunnioittaminen

Keskeiset kehittämiskohteet

Salmenportin Veijarit

- Työkaverin työrauhan huomioiminen
- Siirtymätilanteisiin panostaminen ja ennakointi

Tomerat

- Kulttuuri ja paikallisuus toimintaan mukaan
- Koulutukseen osallistumisen tehostaminen
- Luovutustilanteiden rauhoittaminen
- Toiminnan määrän tarkastelu: ulkopuolisten toimintojen vaikutus kiireeseen

Tenavat

- Lasten ideoiden ja toiveiden parempi hyödyntäminen
- Toiminnan suunnittelu ja ennakointi

Tirppanat

- Levottomuuden vähentäminen: turhien keskusteluiden karsinta, parempi tiedonkulkuk
- Avoin vuoropuhelu perheiden kanssa: haasteet esiin, yhteiset rajat ja tukitoimet

Taaperot

- Siirtymätilanteiden ja poikkeustilanteiden hallinta
- Poissaolojen ja muutosten aiheuttamien haasteiden huomioiminen

Muksuteekin arvioinnin keskeiset tulokset

Päiväkodin vahvuudet ovat lapsen sensitiivinen kohtaaminen ja yksilöllisen ajan antaminen lapsille sekä avoin/vahva kasvatuskumppanuus perheiden kanssa.

Keskeiset kehittämiskohteet

- S2 lasten ja heidän perheiden kanssa kommunikointi
- Ennakointi erilaisissa tilanteissa, turhien siirtyminen välttäminen ja pienryhmätoiminnan tehostaminen

Asiakastyytyväisyys- ja työtyytyväisyyskysely 2025

Tulokset

Vastaaajamäärät ja -prosentit

- **Yhteensä:** 45 vastaajaa eri yksiköistä
- **Hoijakka:** 25 vastaajaa (47%)
- **Muksuteekki:** 9 vastaajaa (28%)
- **Salmenportti:** 3 vastaajaa (50%)
- **Hiisimuorin Hoiva:** 3 vastaajaa (21%)
- **Perhepäivähoito:** 50% vastausprosentti

Keskiarvo: 4,53

☀️ Suurimmat vahvuudet (arvio yli 4.4):

- Lapsi liikkuu varhaiskasvatuksessa: 4.6
- Toiminta ja leikkimahdollisuuksien monipuolisuus: 4.48
- Henkilökunnan luottamus ja asenne lasta ja perhettä kohtaan: 4.51
- Varhaiskasvatuksen ilmapiiri: 4.37
- Lapsi vastaanotetaan aamulla hyvin: 4.4
- Lapsi viihtyy varhaiskasvatuksessa: 4.35

👍 Muut selkeät vahvuudet (arvio yli 4.0):

- Yhteistyö huoltajien kanssa: 4.22
- Huoltajien tietämys toiminnasta: 4.17

🔧 Kehittämisen kohteet (arvio alle 4.0):

- Huoltajan mahdollisuus vaikuttaa toimintaan ja sisältöön: 3.71
- Lapsen mahdollisuus vaikuttaa päivän toimintoihin: 3.82
- Tyytyväisyys Daisy-järjestelmään: 3.28

Johtopäätös:

Varhaiskasvatuspalvelut vastaavat pääosin hyvin perheiden odotuksia. Huoltajien palaute hyödynnetään jatkossa toiminnan kehittämisen ja asiakaslähtöisyyden vahvistamisessa.

Kehittämisteemat toimintakaudelle 2025-2026

- Huoltajan mahdollisuus vaikuttaa toimintaan ja sisältöön (3.71)

Lisää osallistamiskanavia: Järjestä säännöllisiä kyselyitä esim vasupuu eteisessä, palautekeskusteluja lapsen vasun yhteydessä sekä vanhempainillat ja yhteiset tapahtumat, joissa huoltajilla on mahdollisuus tuoda näkemyksiään esiin.

Digitaaliset aloitelaatikot: Mahdollista palautteen ja ideoiden antaminen helposti myös sähköisesti Daisyn viestin kautta tai whatsappilla

- Lapsen mahdollisuus vaikuttaa päivän toimintoihin (3.82)

- **Kehittämisteemat toimintakaudelle 2025-2026**

Lasten kuuleminen arjessa: Toteuta säännöllisiä "lasten kokouksia" tai muita tilanteita, joissa lapset voivat kertoa mielipiteensä.

Toimintojen suunnittelu yhdessä lasten kanssa: Annetaan lapsille valinnanvaraa päivän ohjelmassa ja sisällytä heidän toiveitaan toimintaan.

Visuaaliset työkalut: Käytetään esim. kuvakortteja tai viikkotauluja sekä vasupuu, joiden avulla lapset voivat osallistua päätöksentekoon.

Lasten toiveet kaudelle 2025-2026**Hoijakka****Tenavat:**

Leikit: Majaleikit, matojen etsintä, piiloleikit, hipat, lehtikasa leikit, kuperkeikat ulkona, traktorileikit, kauko-ohjattavia leluja lisää

Askartelut: paperivene, värityskuvat, eläinaskarteluja

Retket: leikki puisto, metsämörri, kirjasto, tivoli, kahvila, Iisalmi, Amerikka, järvenranta, uimahalli, Ikonen, kaivos, Pellikka, Vaskikello,

Taaperot:

Erilaiset rakenteluleikit legoilla, soittimilla soittaminen, auto-, traktori- ja juna-leikit, hamahelmet, ulkoilu, kiikkuminen, liukumäki, jumppasali, maalaus ja askartelu, palapelit, eläimet

Tirppanat:

Hippaleikit, jalkapallo, musiikkituokiot, muskari, tanssiminen ja disco, teatteri, kotileikki, vauvaleikki, yhdessä lukeminen aikuisen kanssa, kävelyretket.

Lasten toiveet on koottu päiväkotia Hoijakassa useilla eri tavoilla arjen toiminnan yhteydessä:

- Lasten kokoukset
- Viskareiden kyselylomake Hoijakassa
- Havainnointi ja arjen tilanteet
- Vasu-keskustelut huoltajien kanssa

Muksuteekki

Mukerot:

Esiintyminen, tanssi, luonto ja metsäretket

Mussukat:

Pallot, peilin kanssa tehtävät erilaiset asiat; kuten roolivaatteiden pukemista ja ilmeiden sekä eleiden tulkintaa yhdessä kasvattajien kanssa

Hiisimuorin Hoiva:

Roolileikit, Ryhmä Hau - hahmot

Lasten toiveita on koottu havainnoimalla arjen tilanteita sekä keskustellen huoltajien ja lasten kanssa.

Työtyytyväisyyskyselyn tulokset

Työtyytyväisyyskyselyn tulokset viestivät myönteisestä kehityssuunnasta organisaation hyvinvoinnissa. Arviointiasteikolla 1-5 useimmat osa-alueet sijoittuvat korkealle, mikä osoittaa vahvaa perustaa työtyytyväisyydelle ja henkilöstön sitoutumiselle.

Tulosten tarkastelu osa-alueittain

1. Työilmapiiri - 4.21

Kyselyn vahvin osa-alue. Tämä osoittaa hyvää yhteishenkeä ja positiivista tunnelmaa.

- ♦ *Suositus:* Järjestetään yhteisiä tapahtumia ja edistetään avointa viestintä-kulttuuria sekä höpsötellään. Muistetaan arvostaa erilaisuutta, jokaisella on omat vahvuusalueet.

2. Johtaminen - 4.20

Henkilöstö kokee saavansa tukea ja selkeitä ohjeita esihenkilöiltä.

- ♦ *Suositus:* Säilytetään avoin johtamistapa ja vahvistetaan vuorovaikutusta arjessa.

3. Työkyky ja motivaatio - 4.18

Työntekijät ovat motivoituneita ja kokevat työkykynsä hyväksi.

- ♦ *Suositus:* Tarjotaan mahdollisuuksia osaamisen kehittämiseen ja työtehtävien mielekkyyteen. Jokainen saa käyttää omia vahvuusalueita työssään hyödyksi.

4. Tiimityö - 4.16

Hyvä tiimihenki ja yhteistyö tukevat tehokasta työntekeä.

- ♦ *Suositus:* Kannustetaan tiimien sisäistä vuorovaikutusta ja yhteisten tavoitteiden asettamista.

5. Turvallisuus ja ergonomia - 4.02

Arvosana on edelleen hyvä, mutta osoittaa hienoista kehitystarvetta.

- ♦ *Suositus:* Toteutetaan ergonomiakartoitus ja päivitetään tarvittavat työvälineet. Pyydetään tukea työfysioterapeutilta.

6. Työyhteisön pelisäännöt ja vaikuttaminen - 3.93

Kyselyn heikoin osa-alue. Henkilöstö kaipaa enemmän osallistamismahdollisuuksia ja selkeyttä käytäntöihin.

♦ *Suositus:*

- Vakiinnutetaan tiimikokoukset, joissa sovitaan yhteisistä pelisäännöistä
- Kehitetään palautekanavia
- Lisätään avoimuutta päätöksenteossa

Yhteenveto ja toimenpide-ehdotukset

Kehittämiskohteet

- **Pelisääntöjen ja vaikuttamismahdollisuuksien selkeyttäminen**
- **Ergonomian ja turvallisuuden parantaminen**

Kehitystoimenpiteet

- Säännölliset tiimi- ja kehityskeskustelut. Kehityskeskustelut käynnistyvät tammiukuussa 2026.
- Palautekanavat ja ideointialustat henkilöstölle
- Ergonomiset tarkastukset ja tarvittavat laitepäivitykset

Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma

Toiminnallinen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on työkalu varhaiskasvatuksen toimintakulttuurin kehittämiseen inklusiivisten periaatteiden mukaisesti. Suunnitelman tavoitteena on varmistaa, että tasa-arvo- ja yhdenvertaisuustyötä tehdään järjestelmällisesti varhaiskasvatuksen arjessa. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmassa tarkastellaan ja kehitetään varhaiskasvatuksessa työskentelevien aikuisten toimintatapoja. Lähtökohtana on lapsen edun toteutuminen. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman laadinnassa ja sen sisällössä tulee kiinnittää huomiota lasten oikeuteen vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Lapsille tulee varata mahdollisuus osallistua suunnitelman laatimiseen lasten ikä ja kehitys huomioon ottaen. Myös huoltajilla tulee olla mahdollisuus tulla kuulluksi. OPH:n sivuilta löytyy sivusto aiheeseen liittyen.

Toiminnallisen tasa-arvo - ja yhdenvertaisuussuunnitelman laatiminen Pyhäjärvellä

Henkilökunnan lapsituntemus ja sensitiivinen suhtautuminen on avainasemassa tasa-arvoista ja yhdenvertaista varhaiskasvatusta toteutettaessa. Avoin yhteydenpito ja vuorovaikutus perheiden kanssa tukee lapsen kasvua ja kehitystä, eikä perheen kulttuuri tai kielitausta saa olla esteenä tälle. Lapsille tarjotaan monipuolisesti kaiken tyyppisiä leikkejä ja puuhia, esimerkiksi sukupuoli ei määrää toimintaa. Lapset kohdataan yksilöinä osana yhteisöä, ja kaikille mahdollistetaan oma tapansa osallistua. Ristiriitatilanteet käydään läpi mahdollisimman pian tapahtuman jälkeen, ja kiusaamiseen puututaan aina. Pyhäjärven varhaiskasvatuksessa on oma kiusaamisen ehkäisyn suunnitelma.

Hyvinvointi on yhteinen asia, ja jokainen voi vaikuttaa siihen. Tasa-arvoisen kasvattajan muistilista henkilökunnalle löytyy jokaisen yksikön takahuoneen muistitaululta. Työyhteisö reflektoi ja arvioi tapoja kohdata toisensa, lapset ja perheet.

Milloin ja miten selvitystä on tehty?

Jokainen Pyhäjärven varhaiskasvatuksen vakituisesta henkilökunnasta on käynyt tasa-arvo ja yhdenvertaisuuskoulutuksen (5 op) syksyllä 2023-keväällä 2024. Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman kehitettävät teemat on valittu yksikkökohtaisesti.

Pyhäjärven varhaiskasvatuksen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma toimintakaudelle 2025-2026

Keväällä 2025 Pyhäjärven varhaiskasvatuksessa toteutettiin lapsiryhmissä lapsihavainnointia ja dokumentointia. Lapsilta kyseltiin heille tärkeitä ja esiin nousevia asioita, ja huoltajia osallistettiin antamaan palautetta varhaiskasvatuksen toiminnasta.

Havaintojen ja saadun palautteen pohjalta arvioitiin Hoijakan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma kevään iltapalaverissa. Päiväkoti Muksuteekin ja Hiisimuorin Hoivan tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma on arvioitu keväällä 2025 Muksuteekin osalta ja kesäkuussa 2025 Hiisimuorin osalta. Palaverissa valittiin yhdessä uudet kehittämisteemat toimintakaudelle 2025-2026. Teemojen valinnassa huomioitiin myös varhaiskasvatuksen yksiköiden tulevan toimintakauden painopistealueet.

Kehittämiskohteet toimintakaudelle 2025–2026:

- **Leikki, leikkipaikat ja leikkiin ohjaaminen**
Aikuisen aito läsnäolo rikastuttaa leikkiä ja tukee lapsen osallisuutta. Tavoitteena on tukea lapsen kiinnittymistä leikkiin ja tarjota laadukkaita leikkiympäristöjä.
- **Lasten osallisuuden lisääminen ja positiivinen kohtaaminen**
Lapset osallistetaan aktiivisemmin arjen toimintaan ja heidän näkemyksensä huomioidaan. Korostetaan myönteistä vuorovaikutusta ja tunnetaitojen tukemista.
- **Moninaisuuden tuominen näkyväksi**
Erilaisuutta ja moninaisuutta tuodaan esille monipuolisesti esimerkiksi kirjojen, leikkien, laulujen, tanssin, taiteen ja teatterin avulla.

Aikataulu ja arviointi:

Toimintakauden arviointi toteutetaan keväällä 2026 iltapalaverissa osana toimintasuunnitelman arviointia. Suunnitelmien toteutumista seurataan ja arvioidaan säännöllisesti kerran kuukaudessa tiimi- ja talon palavereissa. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelma liitetään ryhmävasuun, jolloin seuranta ja arviointi on helposti toteutettavissa.

Monipuoliset erityistason palvelut Pyhäjärvellä

Varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut

Pyhäjärven varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut tuotetaan ostopalveluna Vertical Oy:ltä. Varhaiskasvatuksen erityisopettaja Laura Ruuth konsultoi ja osallistuu ryhmän toimintaan ja tuen suunnitteluun viikoittain. Hänen työpanos on käytettävissä noin kolmena päivänä viikossa Pyhäjärven eri varhaiskasvatusyksiköissä.

Erityisopettaja osallistuu ryhmän toimintaan, jossa esimerkiksi seuraavia taitoja harjoitellaan yksilöllisten tarpeiden mukaan

- Leikkitaidot
- Tunnetaidot
- Keskittymistä ja ryhmään osallistumisen taitoja
- S2 harjoituksia, kielellisten taitojen vahvistaminen

Kuntouttavat elementit

- Päivästruktuurin vahvistaminen
- Vuorovaikutuksen vahvistaminen
- Lapsen oman toiminnan ohjaus
- Kehityksen osa-alueiden tukeminen
- Havainnointi
- Pienryhmätoiminta
- Kasvatusyhteistyö
- Varhainen puuttuminen
- Kolmitasoinen tuki
- Riittävän varhainen huolen puheeksi ottaminen

Varhaiskasvatuksen erityisopettajana toimii Laura Ruuth Vertical Oy.

Varhaiskasvatuksen perheohjaaja, VakaPeo

Matalan kynnyksen palvelu

Varhaiskasvatuksen perheohjaus toimii osana varhaiskasvatusta ja on asiakkaille maksutonta sekä täysin luottamuksellista palvelua.

Työtä ohjaavat lapsen etu ja perheen tarpeet. Perheohjauksen idea on antaa tukea vanhemmuuteen ja perheen jaksamiseen. Päämääränä on vanhemmuuden vahvistaminen. On tärkeää, että vanhempi kokisi olevansa ainutkertainen ja riittävä omana itsenään. Varhaiskasvatuksen perheohjaukseen otetaan yhteyttä muun muassa lasten kasvatukseen liittyvissä kysymyksissä, kuten rajojen asettamisessa, kasvun ja kehityksen tukemisessa ja vuorovaikutukseen liittyvissä haasteissa. Myös eron tuomat muutokset perheissä ja parisuhteen haasteet näyttäytyvät perheohjaajan työssä. Yhteyttä voivat ottaa vanhemmat itse, varhaiskasvatuksen henkilökunta tai eri yhteistyötahot. Perheohjaukseen osallistumista ei dokumentoida, eikä siitä tule merkintöjä palvelun käyttäjien tietoihin. Ohjaus on osa peruspalvelua ja varhaiskasvatuksen vanhemmuuden tukemista. Toiveena onkin, ettei palveluun olisi yhteydenottokynnystä lainkaan.

Usein vanhempia helpottaa, kun mieltä painavan asian saa jakaa jonkun kanssa. Keskustelemalla asioista ymmärretään, että monet kasvatukseen, lapsen kehitysvaiheeseen ja vanhemmuuteen liittyvät asiat ovat täysin normaaleja.

Vanhemmille annetaan paitsi ymmärrystä, myös vinkkejä ja välineitä. Jokainen vanhempi on asiantuntija oman lapsensa kanssa ja VakaPeo antaa perheen käyttöön asiantuntemuksensa ja kokemuksensa.

VakaPeo työskentelee kaikissa Pyhäjärven varhaiskasvatuksen ryhmissä kiertävänä työntekijänä, häntä ei lasketa ryhmän mitoittamiseen.

Vakapeo tekee 80% työaikaan, joka jakautuu perheiden kanssa tehtävään yhteistyöhön sekä varhaiskasvatusryhmissä tapahtuvaan työskentelyyn.

Viikkosuunitelma:

Maanantai	Tiistai	Keskiviikko	Torstai	Perjantai
	Muksuteekki			Käynnit ryhmässä tarpeen mukaan. Suunnittel+dokumentointi
Hoijakka		Hiisimuori+il-tapäivä Aarnolan eskarit		

Varhaiskasvatushenkilöstön kokoukset ja koulutukset

Suunnittelupäivä

Koko varhaiskasvatuksen yhteinen suunnittelupäivä pidetään jatkossa aina toimintakauden alussa, syyskuussa viikolla 36. Toimintakautena 2025-2026 päivä toteutuu päiväkotihoidossa lauantaina 5.9.2026 klo 8.00-15.30. Muksuteekin ja Hiisimuorin suunnittelupäivä toteutetaan elo-syyskuussa 2026. Suunnittelupäivän tarkoituksena on arvioida, suunnitella ja kehittää tulevan lukuvuoden toimintaa ja käytäntöjä.

Iltapalaveri

Varhaiskasvatuksen henkilöstön iltapalaverit ja työkokoukset lukuvuonna 2025-2026

Varhaiskasvatuksen henkilöstö kokoontuu säännöllisesti noin kaksi-kolme kertaa lukuvuodessa iltapalaveriin tai työkokouksiin. Näissä kokoontumisissa käsitellään ajan-kohtaisia ja toiminnan kannalta keskeisiä teemoja.

Lukuvuoden 2025-2026 iltapalaverien pääteemoina ovat:

- Turvallisuus- ja pelastussuunnitelman kertaus
- Turvallisuuskävely ja lähietsintäharjoitus
- Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelman läpikäynti
- Kiusaamisen ehkäisyn toimenpiteet
- Lapsen leikki, leikin tukeminen ja kasvattajan aito läsnäolo
- Lapsen ja huoltajan osallisuus varhaiskasvatuksessa
- Liikunta
- Arviointi ja kehittäminen

Lisäksi jokainen työntekijä kertaa vuosittain varhaiskasvatussuunnitelman perusteet sekä paikallisen varhaiskasvatussuunnitelman. Suunnitelmat toimivat konkreettisina työvälineinä ryhmien arjessa ja pedagogisessa suunnittelussa.

Iltapalaveri päivät Hoidossa 2025-2026

- ma 28.4.2025

Muksuteekin vuorohoitoyksikkö kokoontuu iltapalaveri- ja kokouksiin syksyllä kaksi kertaa ja keväällä 2-3 kertaa. Vuorohoidon arjen vuoksi on tärkeää järjestää kasvattajille useampia yhteisiä hetkiä, joissa voidaan yhdessä suunnitella, toteuttaa ja arvioida pedagogiikkaa.

Hiisimuorin ryhmäperhepäivähoito iltapalaveri päivät 2025 - 2026

- ti 28.10.2025
- ti 21.4.2026

Turvallisuuskävely ja lähietsintä

Turvallisuuskävely on ennaltaehkäisevä toimintamalli, jonka tavoitteena on tunnistaa päiväkotiympäristön mahdolliset turvallisuusriskit ja kehittämistarpeet. Henkilöstö käy yhdessä läpi sisä- ja ulkotilat sekä kulkureitit ja arvioi niiden turvallisuutta lasten näkökulmasta. Havainnot kirjataan ja niistä keskustellaan yksikössä, jotta tarvittavat toimenpiteet voidaan toteuttaa.

Lähietsintä on osa pelastautumisharjoittelua. Siinä harjoitellaan, kuinka toimitaan, jos lapsi katoaa tai eksyy päiväkodin alueelta tai retken yhteydessä. Harjoituksessa käydään läpi toimintaketju, roolijako ja viestintä. Tavoitteena on varmistaa, että henkilöstö toimii johdonmukaisesti ja nopeasti mahdollisessa hätätilanteessa.

Hoijakka: turvallisuuskävely toteutetaan tiimeittäin aamu-ulkoilun aikana seuraavasti:

tiistaina 2.9.2025 klo 9.00 Tomerat
torstaina 4.9.2025 klo 9.00 Tenavat
perjantai 5.9.2025 klo 9.00 Taaperot
maanantai 8.9.2025 klo 9.00 Tirppanat

Lähietsintäharjoitus toteutetaan lauantaina 5.9. suunnittelupäivän aikana.

Poistumisharjoitus toteutetaan Hoijakassa päiväaikaan toimintakauden alkaessa syyskuussa ja keväällä 2026. Poistumisharjoitusta ei ilmoiteta etukäteen.

Muksuteekki ja Hiisimuorin Hoiva

Turvallisuuskävelyt ja lähietsintäharjoitus toteutetaan Muksuteekissä 23.8.2025 ja Hiisimuorin Hoivassa elo-syyskuussa. Poistumisharjoitukset toteutetaan molemmissa yksiköissä syys-lokakuussa 2025 ja keväällä 2026.

Viikkopalaveri

Viikkopalaverissa keskustellaan koko päiväkodin yhteisistä asioista ja sovitaan erilaisista käytännöistä sekä suunnitellaan tulevia tapahtumia.

Kerran kuukaudessa kokoonnutaan opettajien pedapalaveriin.

Tiimipalaveri

Tiimipalavereissa ryhmien henkilöstö suunnittelee seuraavan viikon toimintaa ja keskustele lapsiryhmään liittyvistä asioista. Toisten ryhmien henkilöstö on apuna siten, että tiimipalaverit saadaan järjestettyä. Tiimipalaverissa hyödynnetään tiimipalaverilomaketta asioiden ylös kirjaamiseen. Tiimipalaverissa arvioidaan säännöllisesti tiimin ja ryhmän pedagogista toimintaa sekä laadunarvioinnissa tiimin esille nostamia kehittämiskohteita. Viikko- ja tiimipalaverit kokoontuvat aina lasten lepohetken aikaan, joka tiimille kalenteroidaan palaveriaika porrastetusti eri päville.

Opettajan Sak-aika

Virka- ja työehtosopimuksissa on sovittu työaika koskevista erityismääräyksistä, joilla halutaan turvata opetustyöhön tarvittava suunnittelu-, arviointi- ja kehittämistyöaika eli ns. sak-työaika. Viikkotyöajasta noin 13 % eli noin 5 tuntia voi varata suunnittelu-, arviointi- ja kehittämistehtäviin sekä varhaiskasvatussuunnitelmien laatimiseen. Aika on lapsiryhmän ulkopuolista työskentelyä.

Varhaiskasvatuksen suunnittelu, toteuttaminen, arviointi ja kehittäminen kuuluvat päiväkodin johtajan, varhaiskasvatuksen opettajan ja varhaiskasvatuksen erityisopettajan työtehtäviin. Pedagogisen suunnittelun sekä arviointi- ja kehittämistehtävien määrä on varhaiskasvatustilain velvoitteiden myötä selkeästi lisääntynyt.

Sak-työajan tarve vaihtelee kuukausittain toiminnan tarpeen mukaan. Toimintakauden alussa suunnittelutarve on usein suurempi ja suunnitteluajasta voi käyttää useammankin päivän kerralla. Oleellista on, että käytettävän sak-ajan määrän tulee perustua todellisiin toiminnan tarpeisiin. Sak-aika pyritään järjestämään ulkoilujen aikana tai

lasten lepoaikojen aikana.

Opettajien Pedafoorumi pidetään kuukausen ensimmäisen maanantai klo 8.45-9.30 vuorotellen päiväkotihoidossa ja Muksuteekissä.

Koulutukset lukuvuonna 2025-2026

Varhaiskasvatuksen henkilöstö osallistuu säännöllisesti erilaisiin koulutuksiin, jotka vahvistavat ammatillista osaamista ja tukevat laadukasta pedagogista toimintaa.

Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että henkilöstö osallistuu riittävästi täydennyskoulutukseen. Lakisääteinen koulutusvelvoite on vähintään kolme päivää vuodessa.

Syksyllä 2025 järjestetään seudullinen koulutuspäivä koko varhaiskasvatuksen henkilöstölle yhteistyössä **Globex Oy:n** kanssa. Koulutuksen teemoina ovat **koko päivän pedagogiikka** ja **yleinen tuki**. Koulutus toteutuu Pyhäjärvellä, Ikosen ja Salmenkouluilla **lauantaina 6.9.2025 klo 8.30-15.00**

Koulutukset jatkuvat toimintakauden aikana eri aihealueisiin syventyen. Teemoina ovat muun muassa:

Tiimityö 8.10.2025 klo 12.15-13.45

Kasvatusyhteistyö ja huolen puheeksi ottaminen

Pienryhmätoiminta

Tunne- ja kaveritaidot

Liikunta varhaiskasvatuksessa

Työssäjaksaminen

Videokirjasto Globex (Vertical)

Vertikal (koulutuspalvelut yhdistyi Globexin kanssa) on luonut täysin uudenlaisen tavan henkilöstön kehittämiseen, täydennyskouluttautumiseen sekä henkilöstön

perehdyttämiseen: varhaiskasvatuksen videokirjaston - Videokirjastossa on tällä hetkellä yli 20 videota liittyen varhaiskasvatuksen eri osa-alueisiin - Videokirjasto kasvaa jatkuvasti ja uusien videoiden aiheita voi toivoa - Käyttöoikeus on rajaton tilaajaorganisaation tasolla. **Videokirjasto on käytössä 12.3.2026 saakka.**

Varhaiskasvatapäivät Ylivieskassa (vapaaehtoinen) **lauantaina 27.9.2025**

Valssi-arviointi kokoaa varhaiskasvattajat yhteen **15.11.2025**. Tilaisuuden teemana on **arviointi ja kehittäminen**.

Valssi on kansallinen laadunarviointijärjestelmä, jonka tarkoituksena on tukea varhaiskasvatuksen järjestäjiä ja palveluntuottajia heidän arviointitehtävässään.

Pyhäjärven kaupungin henkilöstöllä on myös mahdollisuus hyödyntää **Eduhousen koulutustarjontaa**, josta voi valita omaa ammatillista kasvua tukevia koulutuksia.

Varhaiskasvatuksen esihenkilöt osallistuvat PEPPI-hankeen koulutukseen, joka panostaa työhyvinvointiin ja työhyvinvoinnin johtamisosaamiseen. Hanke tarjoaa varhaiskasvatuksen lähijohtajille ja työyhteisöille tutkimukseen perustuvia työkaluja, joilla voidaan hallita työn kuormitusta ja edistää työhyvinvointia - ja sitä kautta lisätä alan veto- ja pitovoimaa. Lisäksi Pyhäjärven kaupunki järjestää Kevan kanssa yhteistyössä esihenkilöille koulutusta toimintakaudella 2025-2026 työkykyjohtamisesta.

Hoijakka 10-vuotta synttärit

Elokuussa 2025 Hoijakka täyttää 10-vuotta. Järjestämme kaikille avoimen lapsentapahtuman, johon tulee esiintymään Nelli ja Niilo pellepariskunta ratasponien kanssa. Tarjolla muurinpohjalettuja ja mehua, tarjoilusta vastaa seniorit. Mukaan kutsutaan nyt jo eläkkeellä olevat varhaiskasvatuksen työntekijät. **Tapahtumapäivä to 28.8.2025**

Muut tapahtumat varhaiskasvatuksessa

Joulupolku to 27.11.2025. Järjestämme yhteistyössä Seurakunnan ja eri tahojen kanssa koko varhaiskasvatuksen Joulupolku-tapahtuman Korhosenniemeen. Joulutapahtuman alussa julistetaan Lapsen Joulurauha. Joulupolku tapahtuma linkittyy myös Lasten Oikeuksien viikkoon. Tapahtuma on kaikille avoin

Joulu Lapsen Silmin taidenäyttely toteutetaan Lasipalatsin kiinteistössä joulutammikuussa. **Taideteokset esille vko 48, ja päätös vko 2/2026**

Kevätjuhla viikolla 21/2026

Muut varhaiskasvatuksen tapahtumat on kirjattu yksikkökohtaisesti tapahtumasuunnitelmaan/vuosikelloon

Tulethan tuoksutta

Työpaikalle on yhdessä sovittu ja laadittu yhteiset säännöt hajusteiden käytöstä työaikana. Nämä ohjeistukset perehdytetään uusille työntekijöille, harjoittelijoille sekä muille varhaiskasvatuksen vieraille. Perheitä asiasta on tiedotettu.

- Työnantaja suosittelee vahvasti (kieltää) voimakkaiden hajuviesin, partavesien ja muidenkin hajua aiheuttavien aineiden käytön työpaikalla (esim voimakas hiuskiinne, jos ja kun ne aiheuttavat haittaa tai vaaraa työntekijöiden terveydelle.
- Kenenkään kotona käyttämiä hajusteita/ hajuvesiä/pesu-tai huuhteluaineita työnantajalla ei ole valtuuksia kieltää, mutta työpaikan olosuhteet olisi hyvä luoda kaikille työntekijöille mukaviksi.

Erilaisia julisteita työpaikalle asiaan liittyen voi maksuttomasti ladata ja tulostaa osoitteesta: <https://www.hengitysliitto.fi/elamanlaatu-ja-hyvinvointi/tuoksut-ja-tuoksuttomuus/tuoksu-ton-kampanja/>